

No. 21a

13 Nov. 1914, 2e Jrg.

**Verschijnt
2 maal p. week**

PANORAMA

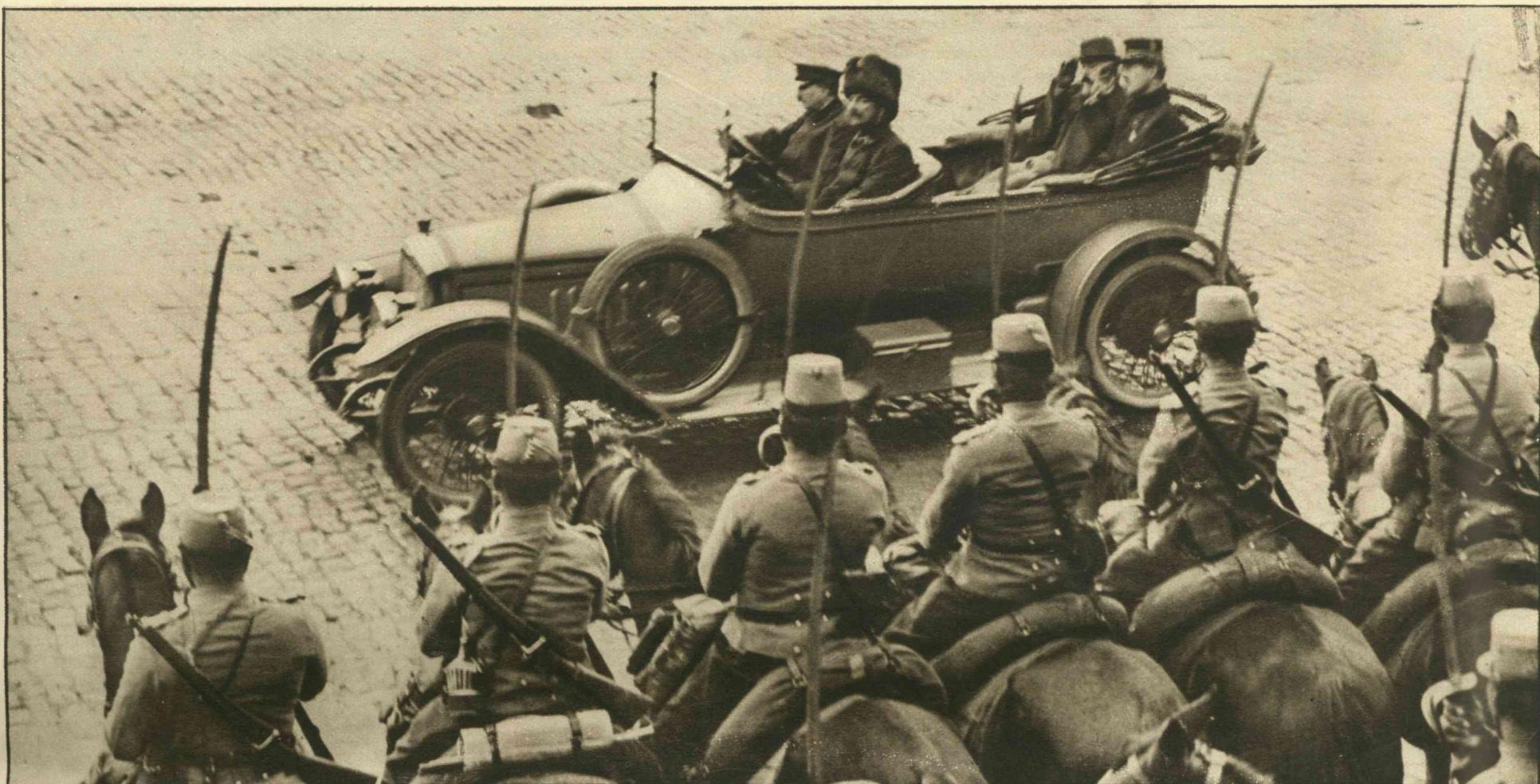
GEILLUSTREERD WEEKBLAD

Abonnement
per kwartaal f1.30
DIT nummer kost
afzonderlijk 7½ Ct.
Voor BELGIË
20 Centiemen

UITGAVE VAN A.W. SIJTHOFF'S UITGEVERS MAATSCHAPPIJ LEIDEN

◦ Redactie en Administratie DOEZASTRAAT 1 Telefoonnummer 1 ◦

FOTO'S VAN HET FRANSCH FRONT

PRESIDENT POINCARÉ BEZOEKT KONING ALBERT

TURCO'S ACHTER HET FRANSCH FRONT GEKAMPEERD

IS EEN INVAL IN ENGELAND MOGE LIJK

DE
GREY. Een
uit te Londen

LONDON SCOTTISH
regiment, saamgesteld
wonende Schotten.

Met grooten ijver wordt door
om ten spoedigste voor den
gereed te zijn. Elke weerslag

de nieuw aangeworven Engelsche troepen
dienst in Frankrijk, of voor verdediging van
van belang brengt nieuwe recruten in Kitch-

geoeffend,
eigen land
ner's leger.

In een redevoering te Liverpool, aldus melden de dagbladen, zeide lord Derby: „De reden, dat de Duitschers zich zoo goed houden is, dat ze altijd hun verliezen kunnen aanvullen. De Engelschen moeten ervan verzekerd kunnen zijn, dat ook hun gelederen aangevuld worden. Ik geloof niet aan een invasie, doch ik geloof, dat de Duitschers een overval willen beproeven. Wanneer Engelsche kruisers in de straat van Dover in den grond geboord worden en schoten een halve mijl van de landingsbrug te Yarmouth neerkomen, dan moet men er wel rekening mee houden, dat het gevaar werkelijk bestaat.”

Deze uitspraak typeert de gevoelens welke op dit moment in Engeland heerschen. Men wil niet officieel erkennen dat de groote zekerheid welke in de zoo voortreffelijke ligging van het eilandrijk bestond, door de gebeurtenissen van de laatste maanden merkbare wijziging heeft ondergaan doch... in Chili heeft de Engelsche vloot, een deel van de „grootste vloot der wereld” een gevoeligen klap gekregen; in den Grooten Oceaan vaart de Vliegende Hollander (een naam, welke ook in Duitschland aan de schijnbaar alom aanwezige „Emden” wordt gegeven) en helpt tientallen schepen, onder Engelsche vlag varende, naar den kelder.

Ranke onderzeeërs vervullen hun welbewuste taak. En omtrent de plannen van Duitschland gaan in Engeland allerlei geruchten, welke de meest wonderlijke verrassingen doen vreezen.

Men kan zonder voorbehoud verklaren, dat ten slotte deze oorlog er een is, welke voornamelijk gaat tusschen Duitschland en Engeland. Deze beide rijken toch zijn op de wereldmarkt de meest scherpe concurrenten. Het na '70 machtig opbloeiende Duitse Rijk vond zijn weg door de bewonderenswaardige energie-ontwikkeling zijner bewoners. Wat Duitschland op dit gebied te zien gaf, zelfs de meest verstokte anti-Germaan (waarvan ons land, dank zij zijn neutraliteit, geen enkele onder zijn inwoners telt), zal moeten erkennen, dat het hoogst merkwaardig was. Daarbij zijn de Duitschers plooibare kooplieden en handige verkoopters en past hun aard zich schijnbaar goed aan hun omgeving aan, kortom, zij zijn heel succesvolle exploitanten.

Een uiterst verbitterde concurrentie tegen Engeland, dat in vele gevallen gewend was de eerste viool te spelen, ook op commercieel en technisch gebied, kon niet uitblijven. En in dien strijd won Duitschland het in vele gevallen. Naar Engeland zelf ontstond een uiterst belangrijk export, de Engelsche Kolonies werden, evenals Zuid-Amerika, beteekenende afnemers. Het „made in Germany” door Engeland geëischt op de waren welke uit den Bondstaat kwamen, en oorspronkelijk bedoeld om eigen Engelsche industrie te bevorderen, was geen beletsel, integendeel bevordering voor de uitbreiding der handelsconnecties.

Men zou, als gewoon denkend mensch, nu meenen dat Duitschland alle redenen had om over den toestand tevreden te zijn. Toch bleek het anders te wezen.

Er was blijkbaar nog altijd een groote schaduwzijde aan dezen stand van zaken verbonden. Great Britain rules the waves. Engeland was de baas op den oceaan, Duitschland mocht wel verkopen, maar, de zeevaart, de zeebeheersching was niet

in zijn hand. Ging Engeland nu zijn achterstand herstellen, werd het zelf weer actiever koopman, liet zich den band tusschen Moederland en Koloniën krachtiger

gevoelen, dan, ja dan werd de voor Duitschland niet gunstige. Zoo bleef de naijver koken,

verhouding er ger op.

zoo werd Kiel met zijn reusachtige scheepswerven een doorn in de oogen van Engeland. En nu gaat het er om, hoe de toekomst de verhouding zal doen zijn, wat het oorlogsresultaat zal opleveren, waarheen de Fortuin de heerschappij der baren zal overbrengen.

Het is dus te begrijpen, dat de vraag of een inval in Engeland, wat eigenlijk gelijk zou staan met een vernietiging of verkleineering van de Engelsche vloot, succesvol zal kunnen blijken, in beide kampen een uiterst belangrijk punt is.

Een staatkundige, aan wiens oordeel wij veel waarde hechten, zei ons onlangs als zijn vaste overtuiging, dat de toestand tenslotte door den zeeoorlog zal worden beheerscht. Er is geen kwestie van, dat de strijd uitgevochten zal zijn, zoolang niet de suprematie van een der beide volkerengroepen is vastgesteld. En deze suprematie betekent niets, zoolang niet de heerschappij over de zee, dien machten verbindingsweg der volkeren, het zoo alles beteekenende handels-communicatiemiddel vaststaat... tenzij tenslotte de beide groepen leeren inzien, dat elke overheersching, voor alle partijen uit den boze is en een gezonde overeenkomst-basis gevonden kan worden.

* * *

Dat dit laatste spoedig gebeuren zal, och wie weet het. Er naar uitzien doet het op dit moment allerminst.

Met een volharding, die duizenden menschenlevens kost, worstelt Duitschland om den doorgang naar Calais te banen.

Van Calais naar Dover, de Engelsche Kanaalhaven, is maar een stap, een peuleschilletje voor Zeppelins, vliegeniers, transportschepen, onderzeeërs, terwijl de groote Duitse vloot de positie in het Noorden hachelijk maakt en tot groote voorzichtigheid dwingt.

* * *

In hoe verre is het voor een Duitse vloot van betekenis, mogelijk, om gebruik makend van den nacht, een inval in Engeland te wagen?

Dit is een vraagstuk waarmee heel veel hoofden zich op dit moment bezighouden. De Engelsche bladen trachten te bewijzen dat zulk een waagstuk niet heel wel mogelijk is.

Onze kaart op deze bladzijde geeft aan hoever, volgens Engelsche opgaven, een Duitse vloot van haar meest vooruitstekende vlootbasis zich in een winternacht kan voortbewegen. Zóó gezien lijkt het resultaat niet ongunstig voor de Engelsche havens. Wanneer dus de Britsche vloot zich niet laat verschalken of de verrassingen, welke de Duitse marine achter het gordijn bewaart, alle berekeningen niet doen falen, dan schijnt het werkelijk noodig dat het Duitse landingsleger een anderen basis bezit, wil een samenwerken met zijn vloot de zoo hartstochtelijk begeerde afstraffing van Engeland mogelijk maken.

* * *

Met gespannen verwachting blikken wij zeker in dit verband naar wat de toekomst geven zal. Geen Nederlander kan onverschillig zijn, want de afloop van den strijd betekent ook voor ons heel veel.

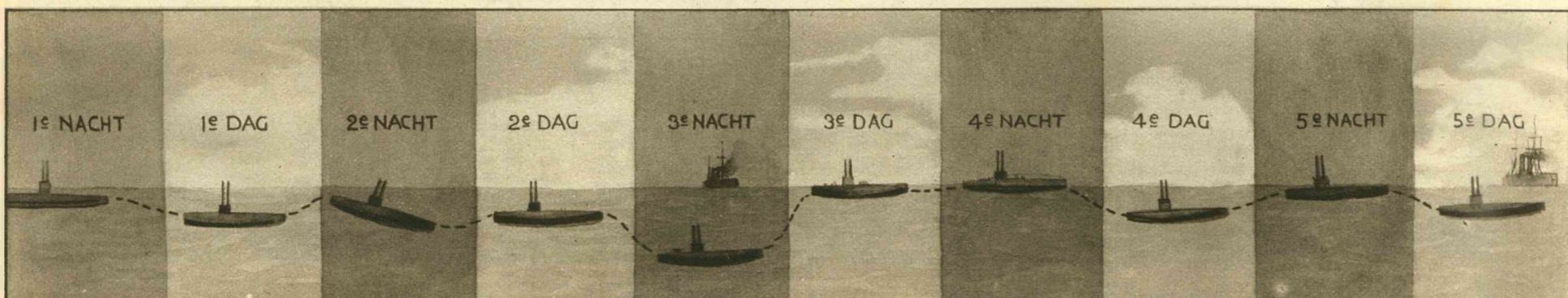

EEN NACHTELIJKE UITVAL NAAR LONDEN.

Op deze kaart is aangegeven hoever een vijandelijke vloot in den nacht varen kan.

LORD KITCHENER HEEFT U NOODIG. Het sprekende plakkaat, dat men op de Londensche taxi's ziet.

Hoe een onderzeeër, gedurende vijf dagen en nachten van zijn basis verwijderd, manoeuvreert.

DE VERSCHRIKKINGEN VAN DEN OORLOG

OP HET KERKHOF TE PERVYSE (BIJ NIEUWPOORT).

Gesneuvelde Belgische soldaten door hun landgenooten begraven. — Wanneer we al maar door in de dagbladen over de oorlogsverschrikkingen lezen, dan wordt ons als het ware door die veelvuldige herhaling de gedachte aan de werkelijkheid ontnomen. Wij realiseeren niet meer in onderdeelen, wat wij lezen. Een foto als bovenstaande brengt ons echter weer tot de volle werkelijkheid. En deze is vreeselijk.

DUITSCHER GEWONDEN TE BRUGGE.

Duizenden soldaten zijn er in de laatste dagen van den slag aan den Yser gewond teruggekomen. Zooveel mogelijk werden zij met voertuigen vervoerd, doch velen zag men loopend terugkomen.

GEWONDEN OP ZEE.

Bij den aanval op den Engelschen kruiser „Pegasus” werden er verscheidene van de bemanning aan armen of beenen gekwetst. Van een werd de benedenarm zelfs geheel weggenomen (zie tweede van links op onze foto).

EEN HARTVERSTERKING.

Duitsche Roode-Kruiszusters dienen den zwaargewonden Belgischen soldaat, voor zijn vervoer met den trein naar het hospitaal te Brugge, nog wat versterkend voedsel toe.

NAAR HET HOSPITAAL TE BRUGGE.

Een Belgisch officier die in den slag bij den Yser gewond is, wordt in het hospitaal te Brugge binnengebracht.

Een Duitsche Landweersoldaat die op de Bruggesche markt zijn inkoop doet.

IN HET BEZETTE LAND

Groote waschdag in het kamp.

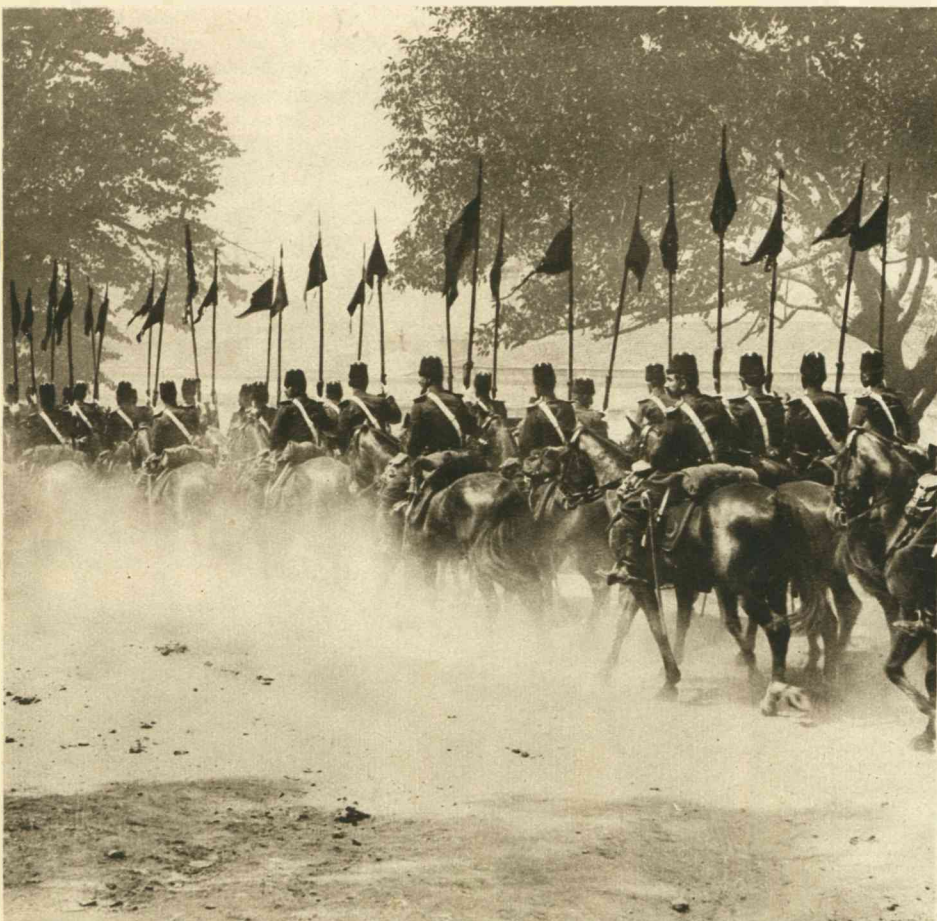

Goede vrienden met de Bruggesche jeugd

DE BUIT WORDT BINNENGEHAALD EN ONDER ALGEMEENE BELANGSTELLING KLAARGEMAAKT.

VAN HET ZUID-OOSTELIJKE OORLOGSTERREIN

TURKSCH CAVALERIE OP MARSCH.

SERVISCHE TROEPEN, DIE IN PLATTE SCHUITEN DE SAVE OVERSTEKEN.

De Sigarenfabriek van F. van Gardinge & Co. te Eindhoven

Nog steeds behoort de sigarenindustrie tot de best ontwikkelde en meest bloeiende takken van de Nederlandsche nijverheid.

Volgens het rapport van de afdeling Handel van het Ministerie van Landbouw, Nijverheid en Handel bedroeg de uitvoer van sigaren in Nederland in het jaar 1903: 1.492.371 K.G., hetgeen in 1912 was gestegen tot 1.975.000 K.G. De landen van uitvoer zijn hoofdzakelijk: de Nederlandsche overzeesche bezittingen, België, Zweden, Noorwegen, Denemarken, Duitschland, Groot-Brittannië en Ierland, de Vereenigde Staten en Zuid-Amerika. En het aantal sigaren, in Nederland vervaardigd, welke binnen de eigen grenzen in rook opgaan, is zelfs bij benadering niet te schatten.

Wij zeiden: *Nog steeds*. Immers, de sombere wolken, die zich sinds eenige jaren steeds dichter samenpakken in den vorm van zekere wetsontwerpen...

Halt!

Daar zouden wij zoowaar in onzen ijver om den vooruitgang van onze nationale nijverheid zooveel wij kunnen te bevorderen, den voet zetten op het glibberige pad der politiek, voor ons even verboden terrein als de historische kleine

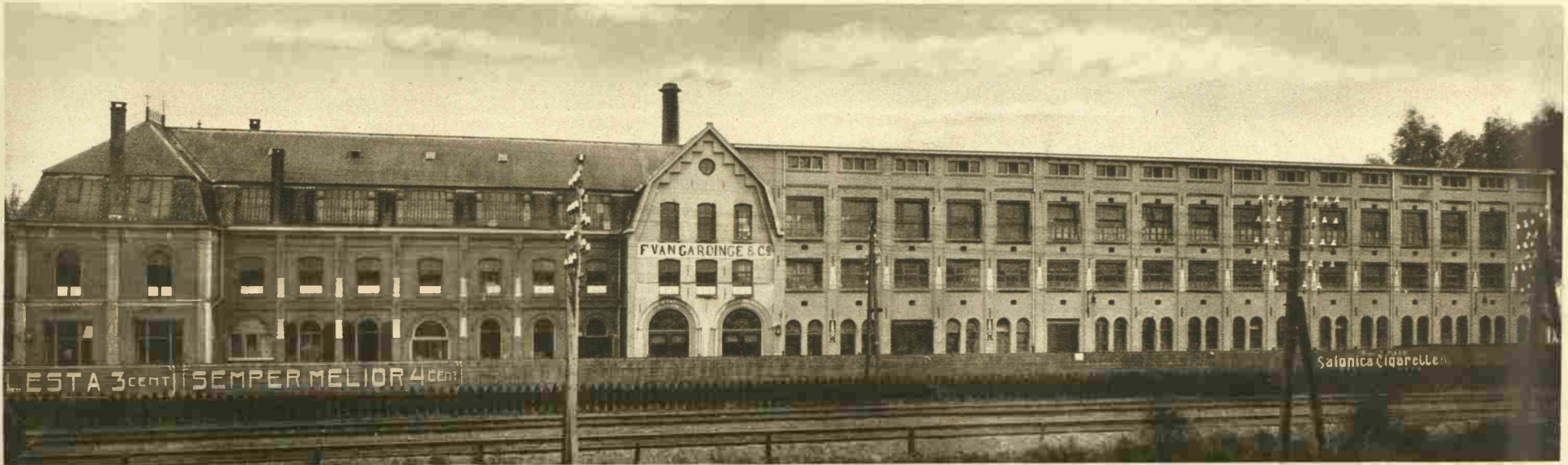
Portret van den heer F. VAN GARDINGE.

steentjes vóór het Paleis voor alle Amsterdammers, behalve voor de schildwachten.

Dus nog eens: de sigarenindustrie behoort tot de best ontwikkelde en meest bloeiende takken van de Nederlandsche nijverheid. Een aantal steden in ons vaderland, groote zoowel als kleine, tellen tal van sigarenfabrieken, waar honderden rappe handen jaar in jaar uit volop werk vinden. De voornaamste centra zijn wel: Kampen in het Noorden, Amsterdam en Rotterdam in het midden des lands, 's Hertogenbosch en Eindhoven in het Zuiden.

Vooral in de provincie Noord-Brabant, waar 200 sigarenfabrieken zijn gevestigd, neemt de sigarenfabricage voortdurend in omvang toe. En het is vooral Eindhoven, die gemeente klein in zielental maar groot van beteekenis als zetel van talrijke fabrieken op allerlei gebied, van welke velen een wereldreputatie genieten, waar deze tak van industrie met den dag, zienderoogen als het ware, vooruitgaat.

En als een steenen monument voor de energie, den durf van den Noordbrabantschen groot-industrieel, staat daar, in het kleine stedeke aan den Dommel, het uitgestrekte complex gebouwen, waarin de firma F. van Gardinge & Co. haar fabrieken heeft gevestigd.

FABRIEKSGEBOUW.

(foto van Beurden, Eindhoven)

SIGARENMAKERSAFDEELING OUDE ZAAL.

SIGARENMAKERSAFDEELING NIEUWE ZAAL. 1.

(foto van Beurden, Eindhoven)

SIGARENMAKERSAFDEELING NIEUWE ZAAL.

(foto van Beurden, Eindhoven)

SIGARENMAKERSAFDEELING NIEUWE ZAAL. 2.

(foto van Beurden, Eindhoven)

SIGARENMAAKSTERSAFDEELING NIEUWE ZAAL. 3.

(foto van Beurden, Eindhoven)

SIGARENSORTEERDERIJ OUDE ZAAL.

KISTENPLAAT

Zonder twijfel hebben de
haalde malen hun aandacht
op de in het oog vallende a
van wijd en zijd vermaarde
tot hen spraken in steeds
Zoo is ècht de reclame voor
met zijn geurige *Marquesa*
van Van Gardinge) in den m
nastaart, die hun fijn-prikke
het geheele vertrek. En wa
de bekende uitspraak van
't ook weer?) kan verklaar
maakt en ik zal U zeggen wie
of de koopman, die op zó o
heid weet te vestigen op zijn a
alle hoedanigheden bezitten,

DE RECORD
VAN NED
AI
KRI
ROO
BRAZIL
2
LA CE
3
SUL
4
PAULUS
5
WILLIA
6
LORD D
10
VERKRUGBAA
1000 SIGARE
FABRIKAAT F.VAN
EINDHOVEN

drijf groot te maken. En z
In 1861 werd door wijlen
dinge een kleine fabriek over
den schaal werkte, hoofdzaal
vaardigen van tabak en sruif
gerold, (zooals de *Certificad*
jaar geleden in den handel
rookers hoog in aanzien sta
geen naam hebben. Maar er
Brabander! Hij begreep dat
getij de bakens verzet dien

er twijfel hebben de lezers van „Panorama” her-
malen hun aandacht onwillekeurig moeten vestigen
n het oog vallende advertenties, waarin de namen
d en zijd vermaarde sigarenmerken wit op zwart
spraken in steeds kleiner wordende kringetjes.
echt de reclame voor een rooker; het is alsof hij
n geurige *Marquesa* (de beroemde vijfcentssigaar
n Gardinge) in den mond, de grijsblauwe ringetjes
t, die hun fijn-prikkelend aroma verspreiden door
eele vertrek. En waar men met een variant op
ende uitspraak van een bekend filosoof (wie was
weer?) kan verklaren: „Zeg mij hoe gij reclame
en ik zal U zeggen wie gij zijt”, kan het niet anders
opman, die op zóó origineele wijze de opmerkzaam-
et te vestigen op zijn artikel, moet ook als industrieel
edanigheden bezitten, die noodig zijn om een be-

DE RECORD SIGAREN VAN NEDERLAND.

ERKRIJGBAAR BIJ MEER DAN
1000 SIGARENWINKELIERS
BRIKAAT F. VAN GARDINGE & CO
EINDHOVEN — HOLLAND

oot te maken. En zoo is 't inderdaad.
1961 werd door wijlen den heer F. H. A. van Gar-
den kleine fabriek overgenomen, die op zeer beschei-
maal werkte, hoofdzakelijk ingericht voor het ver-
en van tabak en sruif. Er werd ook wel een sigaartje
(zooals de *Certificado*, de 5 cents sigaar, die, 40
leden in den handel gebracht, nog steeds bij de
hoog in aanzien staat) doch dat wilde toen nog
nam hebben. Maar er zat pit in den doortastenden
der! Hij begreep dat met het verlopen van het
e bakens verzet dienen te worden. Naarmate het

PAKKERIJ NIEUWE ZAAL.

(foto van Beurden, Eindhoven)

SIGARENSORTEERDERIJ NIEUWE ZAAL.

(foto van Beurden, Eindhoven)

KISTENPLAKKERIJ OUDE ZAAL.

PLAKKERIJ OUDE ZAAL.

snuiven meer uit de mode geraakte en de sigaar ook in minder welgestelde kringen meer en meer burgerrecht verkreeg, legde hij zich met meer ijver op de sigarenfabricage toe en allengs werd hoofdzaak, wat bij de stichting der zaak slechts als bijzaak werd beschouwd.

Na het overlijden van den stichter der firma, in 1896, kreeg zijn zoon, de heer F. J. G. M. van Gardinge, de leiding der zaken in handen. Het was geen lichte taak, die den negentienjarigen jongeling op de schouders werd gelegd. Toen de kantonrechter den jongen fabrikant de akte van handlichting verleende, maakte hij de opmerking dat het hem gedurende zijn loopbaan nog niet was voorgekomen, dat iemand op zoo jeugdigen leeftijd reeds voor zoo een zwaren arbeid werd geplaatst. Maar de zoon bleek den vader in elk opzicht waardig. Reeds in 1898 — dus twee jaren nadat de leiding der zaken aan den tegenwoordigen firmant was toevertrouwd — moest de fabriek worden vergroot. Doch weldra was ook het nieuwe gebouwen-complex niet voldoende voor de eischen, verbonden aan den steeds stijgenden omzet van de firma Van Gardinge. Bij de groote fabriek te Eindhoven moesten, in 1907, kleinere fabrieken opgericht worden te Hoogeloon en te Reusel. Maar dat men dit „kleinere” niet al te letterlijk moet opvatten, doch eerder in verhouding tot de hoofd-inrichting te Eindhoven, is voldoende bewezen als wij mededeelen dat de fabriek te Reusel een uitgestrektheid beslaat van 500 M². De fabrieksgebouwen te Eindhoven zelf beslaan niet minder dan 5200 M²., terwijl voor uitbreiding nog 12000 M². beschikbaar is.

In de fabrieken dezer firma zijn 550 personen werkzaam, waarvan 350 sigarenmakers en 200 arbeiders voor andere doeleinden, onder toezicht van 10 meesterknechts. Op de kantoren is een uitgebreid personeel voortdurend met de omvangrijke administratie en correspondentie bezig, terwijl een aantal reizigers er voor zorgt, dat de geurige producten dezer fabrieken hun weg vinden over het geheele land. Niet minder dan 1000 sigarenwinkels betrekken hun artikelen van Van Gardinge & Co. te Eindhoven, in de overtuiging dat zij hun cliënteel moeilijk betere waar

TABAKSMAGAZIJN. 1.

(foto van Beurden, Eindhoven)

voor hun geld kunnen aanbieden. De talrijke bekroningen, welke de sigaren van Van Gardinge op de voornaamste tentoonstellingen in binnen- en buitenland verwierven (wij vermelden slechts de hoogste onderscheidingen, n.l. Amsterdam 1866, Brussel 1880, Londen 1907, Weenen en 's-Gravenhage 1908, terwijl de heer Van Gardinge als

lid van de Jury optrad bij de tentoonstellingen te 's-Gravenhage 1908, Brussel 1910 en in het vorige jaar bij de groote wereldtentoonstelling te Gent) leggen de getuigenis af, dat ook onpartijdige vakmannen hun kwaliteiten weten te waardeeren.

Voortdurend is de energieke leider van dit grootbedrijf bezig met plannen om de grenzen van het omzetgebied uit te breiden. En met vrucht! Was oorspronkelijk bij de fabricage der artikelen hoofdzakelijk het oog gevestigd op het binnenland, thans legt de firma zich meer en meer op den exporthandel toe. Vooral naar onze koloniën.

Met zorg wordt Nederlandsch-Indië, om den geijkten term te gebruiken „bewerkt”. Dank zij een doeltreffende reclame, maar vooral dank zij de uitnemende hoedanigheden van het product, worden er aan den Evenaar steeds meer van Van Gardinge's bekende merken gerookt.

Wie de fabriek — van welks interieur wij hier enkele kiekjes geven — bezoekt, wordt, behalve door den overweldigenden omvang van het bedrijf (er worden wekelijks 700.000, zegge zevenmaal honderdduizend sigaren, *alle handwerk*, geproduceerd, terwijl een voorraad van 4000 pakken tabak ligt opgeslagen!) vooral getroffen door de maatregelen, welke genomen zijn met het oog op de gezondheid der arbeiders. Alle lokalen zijn uitstekend verlicht en geventileerd, aan de strengste eischen der hygiëne wordt voldaan en, waar in den laatsten tijd de vrije Zaterdagmiddag is ingevoerd, is het begrijpelijk dat onder het legerijte werklieden van Van Gardinge onafgebroken een voorbeeldige geest heerscht.

In elk opzicht mag de fabriek van Van Gardinge te Eindhoven beschouwd worden als een modelinrichting, evenals haar sigaren modelmerken mogen heeten.

Opmerking verdient, dat deze fabriek, niettegenstaande de moeilijke tijden in de financieele- en handelwereld een der weinige fabrieken is, die thans met méér dan volle kracht doorwerkt, terwijl ons nog ter oore kwam, dat onlangs zelfs nog 58 arbeiders werden aangenomen.

PRIVÉ KANTOOR.

BINNENGOEDSDROGERIJ.

(foto van Beurden, Eindhoven)

Met de Gealliëerden aan de Gevechtstlinie Nieuwpoort-Dixmuiden

EEN INDRUKWEKKENDE PLECHTIGHEID. De 11e en 12e Belgische regimenten, die bij de verdediging van Luik ook reeds genoemd zijn, hebben zich getoetst en vele van de dapperen rusten nu op de kerkhoven van de dorpen in den omtrek van de Yser. Te Veurne, dat op het oogenblik feitelijk de hoofdplaats is van het nog onbezette gedeelte Belgenland, heeft een indrukwekkende plechtigheid plaats gehad. Ter gelegenheid van hun verheffing in de Leopolds-Orde, hebben deze regimenten voor Koning Albert gedefileerd

OORLOGS-KRONIEK.

3 Nov. Akaba door een Engelsch smaldeel gebombardeerd; een Engelsch-Fransch eskader bombardeert de forten aan de Dardanellen. — In Noord-Frankrijk wordt verbitterd gevochten zonder noemenswaardig succes aan een der zijden.

4 Nov. Russische troepen dringen van de Kaukasische grens op Turksch grondgebied en verslaan de Turksche troepen bij Kara Kilissa. — Engeland annexeert Egypte en Cyprus. — De Japanners zetten het bombardement van Tsingtau voort; de Duitsche kruiser „Kaiserin Elisabeth” vliegt in de lucht.

5 Nov. Tusschen een Engelsch en Duitsch eskader heeft aan de Chileensche kust een zeeslag plaats; 2 Engelsche kruisers („Monmouth” en „Good Hope”) in den grond geboord; 2 Engelsche kruisers (de „Glasgow” en „Oranto”) beschadigd. Bij Yperen doen de Duitschers wanhopige pogingen om door te breken, echter zonder succes.

6 Nov. De Oostenrijkers trekken langs de San in Galicië voor de Russen terug; de Russen heroveren Jaroslof.

7 Nov. Kiaut-tsjau en Tsing-tau door de Japanners genomen; 2300 Duitschers krijgsgevangen. De Japansche verliezen bedragen 450 officieren

DE JONGSTE GEBEURTENISSEN IN BEELD

DE TSAAR AAN HET FRONT.

De Russische Keizer in gesprek met Generaal Russki, den veroveraar van Lemberg. De middelste figuur is Luit.-Generaal Yanonkevitch.

en soldaten. — Bij de Save nemen de Oostenrijkers 15.000 Serviërs gevangen met eenige kanonnen. — In Noord-Frankrijk maakten de Fransen enkele geringe vorderingen; om Yperen wordt nog verwoed gestreden.

8 Nov. In Oost-Pruisen rukken de Russen voort tot Stallupönen. — De Oostenrijksch-Duitsche legers in Galicië door de Russen teruggeslagen; 125 Oostenrijksche officieren en 12.000 soldaten gevangen genomen. — Ten Zuiden van Przemyśl nemen de Russen 1000 Oostenrijkers gevangen; deze laatsten worden op de Karpathen teruggedrongen. — De Duitschers maken achter hun front voorbereidselen, die op een terugtocht op Antwerpen wijzen.

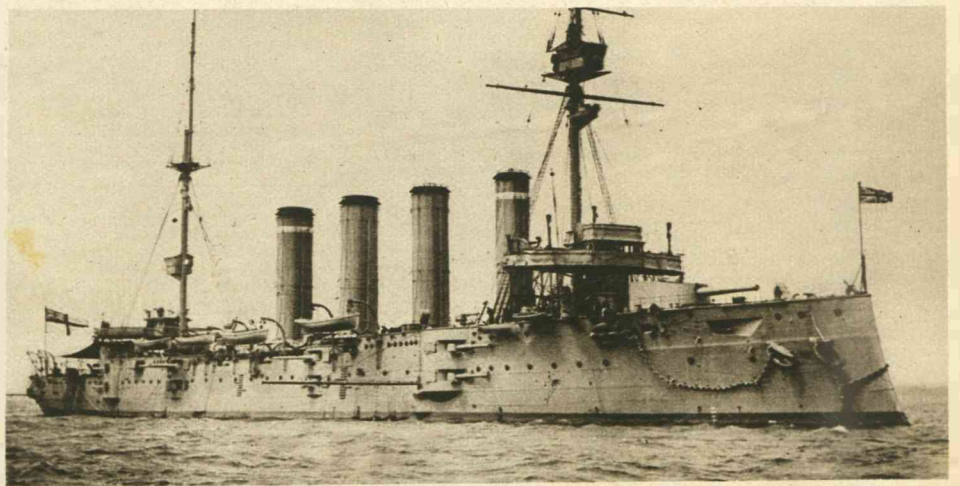
9 Nov. Op het Westelijk oorlogsterrein maakten de bondgenooten eenige vorderingen om Dixmuiden; de zware mist is echter oorzaak dat de krijgsoperaties zeer bemoeilijkt worden. — Volgens bericht uit Londen is de Duitsche kruiser „Emden” door den Australischen kruiser „Sydney” in den grond geboord.

10 Nov. Een Duitsche aanval ten Zuiden van Yperen afgeslagen; tusschen Yperen en Armenitiërs maakten de bondgenooten aanmerkelijke vorderingen. — De Russische legers zetten hun opmarsch in het Oosten voort.

MET DE BELGEN AAN DE YSER.

Tusschen de uren van verwoed vechten ontbreken de rustpoozen evenmin. Blijkbaar zijn de Belgische soldaten in goede conditie.

DE ZEESLAG AAN DE CHILEENSCH KUST.

De Engelsche vloot leed een ernstige nederlaag tegen een overmachtig Duitsch eskader. De kruiser „Good Hope”, hierboven afgebeeld, ging hierbij ten onder.

HET DOODELIJKE KLAVIER

Lek zie aan uw gelaat, dokter, dat u het een ernstig geval vindt, is 't niet?"

„Och, mevrouw," antwoordde ik zoo geruststellend mogelijk, „er is geen onmiddellijk gevaar en dus geen reden u erg ongerust te maken. Uw dochter is ongetwijfeld ernstig ongesteld; haar zenuwgestel is erg in de war en ze heeft voor alles volkomen rust noodig en mag zich over niets bezorgd maken."

„Maar," zei nu mijnheer Delmage, „wat kan haar eigenlijk bezorgd maken? Ze was steeds, zooals u weet, gezond en vroolijk tot voor een paar maanden, toen is ze gaandeweg treurig en ziekelijk geworden."

Ik had een lang consult met den huisdokter en het eind hiervan was dat ik besloot gedurende eenigen tijd op het buiten van den heer Delmage te blijven logeeren, ten einde dit ziektegeval, dat mij interesseerde, eens nader te bestudeeren.

Er was nog geen onmiddellijk gevaar, doch als mijn diagnose juist was en de huisarts, dr. Connel, was het volkomen met mij eens, dan was de toestand van het meisje toch hoogst ernstig en wat mij als dokter in dit ziektegeval niet bevredigde was, dat ik er de oorzaak niet van vinden kon.

Juffrouw Delmage was een jong meisje van ongeveer achttien jaar. Ze was vroolijk van humeur, nog bijna een kind en de oogappel harer ouders. Plotseling eenige maanden geleden was haar opgewektheid en haar gezondheid verdwenen. Ze werd geplaagd door vreeselijke hoofdpijnen, pijn in de oogen, asthmatische aanvallen gedurende den nacht. De huisdokter had het toen raadzaam gevonden

DE WAARHEID EN DE PERS-FOTOGRAAF

EEN ZWAAR GEWONDE!...

...DIE HIER DOOD IS...

om het advies van een collega in te roepen en omdat ik nog een oude vriend van den heer Delmage was, had deze mij gevraagd over te komen.

Tien dagen waren intusschen sedert mijn aankomst voorbijgegaan, gedurende welken tijd ik nauwkeurig de vorderingen der ziekte (want vorderingen maakte ze, helaas!) had gadegeslagen, en na dit tijdsverloop was ik nog even ver omtrent de oorzaak der ziekte; hoewel haar aard bij mij niet aan den minsten twijfel onderhevig was.

„Kun je niets doen voor mijn arm kind?" vroeg mijn vriend Delmage mij op een dag. „Zal ze voor onze oogen wegsterven?"

Ik besloot nu hem mijn meening omtrent deze ziekte te zeggen. Er was toch niets te winnen met dat langer te verzwijgen.

„Ik heb het verloop en de symptomen der ziekte nauwlettend nagegaan," zei ik hem, „en er bestaat bij mij niet de minste twijfel, dat uw dochter lijdt aan arsenicum-vergiftiging."

De heer Delmage keek mij verschrikt aan.

„Vergiftiging!" riep hij uit.

„Ja," ging ik voort, „alle symptomen zijn die van arsenicum-vergiftiging. Het onbegrijpelijke is echter hoe dat geschiedt. Ze eet hetzelfde voedsel wat u eet; daarin kan 't dus niet wezen. Ik heb het behang van haar slaapkamer, zelfs haar zeep, haar tandpoeder, kortom alles wat ik maar denk dat de oorzaak zou kunnen wezen, aan een nauwkeurig onderzoek onderworpen. Doch niet het minste heb ik gevonden wat mij verdacht voorkomt. Ik beken eerlijk, dat ik het niet doorgrond kan. In allen geval moet ik u aanraden uw dochter een verandering van lucht te doen ondergaan, onverschillig waar. Als dan eenige beterschap mocht intreden, mag u ze beslist niet laten terugkeeren, alvorens ik de oorzaak der vergiftiging gevonden heb. 't Zonderlinge is dat niemand anders in uw huisgezin er door getroffen wordt."

De heer Delmage stond versteld over wat ik hem vertelde.

„Zeg mij eens," vroeg ik hem, „is er iemand die belang zou kunnen hebben bij den dood van uw dochter?"

„Nee-e, neen!" antwoordde hij verbaasd over mijn vraag. „Wacht eens," ging hij voort, terwijl hij nadacht. „Ja-a, daar is mijnheer Hunt. Hij is beheerder van / 50.000. die aan mijn dochter zijn vermaakt door haar tante, onder restrictie evenwel dat mocht Agnes sterven voor ze meerderjarig is, dit geld komt aan de kinderen van mijn zwager Hunt. Ik kan evenwel onmogelijk mijn zwager hier in eenig opzicht verdenken. Hij heeft altijd veel van Agnes gehouden en heeft haar met haar laatste verjaardag nog een prachtige piano cadeau gedaan."

„Is hij gefortuneerd?" vroeg ik.

„Dat kan ik u niet zeggen," antwoordde de heer Delmage. „Ik geloof niet zoo bijzonder. Hij is eigenaar van een chemische fabriek. Maar, dokter, als hij het plan koesterde mijn kind te doden of leed te doen, — laat ons deze onmogelijkheid eens voor mogelijk aannemen, — dan zou hij daartoe toch niet in de gelegenheid zijn, want hij komt hoogst zelden hier, hoe menigmaal we hem al hebben uitgenoodigd. Hij leeft geheel voor zijn zaken."

Neen, het was duidelijk dat de heer Hunt onmogelijk de bewaker kon zijn van de ziekte zijner nicht, en toch — toch kon ik de gedachte niet van mij afzetten, dat hij er in een of ander opzicht bij betrokken was.

„Welnu," zei ik na even te hebben nagedacht, „ga met uw dochter eenigen tijd naar een badplaats, liefst waar het rustig is; zeelucht en rust zullen haar zeker goed doen."

Een paar weken later ging ik de familie eens opzoeken en was even verheugd als haar ouders, toen ik bemerkte dat de kuur een groote verandering ten goede had bewerkt.

„Ik zal je wat zeggen, dokter," zei de heer Delmage. „Agnes knapt hier zoo goed op, dat we besloten hebben hier een maand of vier te blijven. Het klimaat is zeer zacht en we hebben na den angstigen tijd allen wel een weinig rust noodig. Ik heb hier een woning gehuurd en zal verschillende dingen van huis laten komen. We kunnen wel

...EN HIER WEER SPRINGLEVEND!

niet veel plaatsen, maar Agnes had graag haar piano hier, die ze, nu ze zooveel beter is, erg mist."

„Heel goed," zei ik, „mij lijkt ook het best dat je hier blijft tot je dochter geheel hersteld is."

Een week later ontving ik een dringend telegram van den heer Delmage om dadelijk over te komen.

De villa die de familie bewoonde was niet groot, maar lief en heel mooi gelegen. Toen ik aanschele, kwam de heer des huizes mij haastig te gemoet. Hij was zeer bedrukt.

„Mijn arm kind," riep hij mij toe, „ze is erger dan ooit te voren."

Het jonge meisje lag op een sofa in een donkere kamer. Ze leed vreeselijk aan hoofdpijn, pijn in de oogen, braken, slapeloosheid, brandende dorst en vale, vervallen gelaats-trekken.

Ik gaf de zieke iets om haar de pijn wat te verminderen en te kunnen slapen. Terwijl ik bij haar zat, merkte ik op (wat mij reeds vroeger was opgevallen, maar waaraan ik geen verdere aandacht had geschonken) dat haar nagels waren afgebeten. Ze had mij toen verteld dat ze zich dat had aangewend, omdat lange nagels haar hinderden bij het pianospelen. Nu herinnerde ik mij alles weer en kreeg dit voor mij een bijzondere beteekenis.

Juffrouw Agnes was de eenige die piano speelde; de piano was haar geschonken door den heer Hunt, een chemicus; de hernieuwde aanval was begonnen, nadat de piano naar deze woning was overgebracht. De piano moest dus ongetwijfeld met de ziekte in verband staan, maar hoe?

Ik besloot den heer Delmage van mijn vermoedens voorloopig onkundig te laten en de piano eens nauwlettend te onderzoeken. Hiertoef had ik na het diner gelegenheid, toen mevrouw naar de ziekekamer toog, om haar dochter gezelschap te houden en de heer Delmage een kleine wandeling ging doen. Ik sloeg het klavier open, stak de kaarsen aan en bezag met critischen blik het klavier. Niets bijzonders was evenwel te

Het is een rare tijd voor de persfotografen. De lezers en daarmee dus van zelf ook de redacteurs van de geïllustreerde bladen verlangen dat zij op de hoogte gehouden worden en dus in beeld gebracht zien *alles* wat op het oorlogsterrein geschiedt en... laat ik het maar erkennen, geachte lezers, een beetje ijselijkheid moet er ook bij zijn.

En juist dat is een heel erg moeilijk punt. Brandende dorpen, zoo echt brandend, dat de rook er nog uitslaat, gefusileerde boeren, gesneuvelde soldaten, jongens, dat alles is niet zoo heel makkelijk voor de lens van de Camera te brengen. Want in den regel houden de legerautoriteiten er heelemaal niet van om zulke dingen te laten vreeuwigen. De oorlogsnoodzakelijkheid doet een heelen boel dingen over het hoofd zien... maar het gevoel van beschaafd te willen zijn, weerhoudt toch altijd heel sterk den lust, om alles gepubliceerd te zien.

Wat de werkelijkheid u niet geeft, dat geeft het handig technische aanpassingsvermogen en de fantasie.

Een foto met een verbrand huis, wat grijze verf, klaar is Kees, het brandt en de rook slaat er nog uit. Een paar gewillige boerenkerels, een boerderijtje in den omtrek, twee kwartjes per man en de gefusileerde boertjes zijn er. Een handig gebruik van wat kleeren en een masker, geschikt uitgeknipte figuurtjes goed opgeplakt en dan over gefotografeerd en... het resultaat is verrassend. Wij kennen die kunstjes alle, *niet omdat wij ze zelf toepassen*, doch juist omdat wij, wetend hoe groote inspanningen wij noodig hebben en welke belangrijke offers het ons kost om *alleen foto's naar de werkelijkheid of tekeningen naar absoluut vertrouwbare gegevens* te verschaffen, niet graag zien dat anderen met dergelijke kunstjes succes hebben, letten wij erop. Als een uitstekende illustratie hebben wij hier een geval „te pakken".

Oogenschiijnlijk vormen de drie hierboven afgebeelde, een mooie serie „oorlogsfoto's". Hoe sympathiek die groep van den gewonde geholpen door zijn kameraad, hoe vreeselijk die twee „dooie Doodkopshuzaren."

Maar nu moet ge eris goed opletten hoe verrassend veel die gewonde van foto I, lijkt op een van de doden van foto II (de liggende figuur het meest verwijderd) en als ge een beetje scherp toeziet, ontdekt ge een verrassende overeenkomst in figuur en baardvorm van het meest voorraanliggende „lijk" en den onderofficier op foto III, die het ziekenrapport afneemt. 't Lijkt wonderlijk veel op een heel handig in elkaar gezette Comedie.

't Vermakelijke van het geval is, dat foto I en de foto's II en III ons van twee verschillende kanten bereiken. De foto-bureaux (tusschen haakjes zij gezegd dat al die mededeelingen van *eigen foto-redacteurs* aan alle fronten, ook „onder voorbehoud" dienen geaccepteerd te worden, niet omdat het altijd onwaar is, maar wel omdat het niet steeds mogelijk is), die ons van deze kanten voorzagen, hebben dus blijkbaar zelf geen schuld, zij zijn er ingevlogen.

Wij hebben dit geval uitvoerig behandeld, omdat wij vonden dat het noodzakelijk is, dat onze lezers eris achter de schermen konden zien, noodzakelijk in hun eigen belang, maar ook in dat van de tijdschrift-redacties, die alles doen, om hun lezers slechts authentieke foto's en tekeningen voor te leggen en die zich er voor hoeden willen, dat anderen minder scrupuleuze „Opstellers" met gemakkelijke „succesjes" hun lezers bij den neus neren.

zien. Toen haalde ik een microscoop te voorschijn en beschouwde toets voor toets. Beginnende bij den baskant, had ik reeds tal van toetsen zonder resultaat bestudeerd, en teleurgesteld wilde ik mijn nutteloos onderzoek staken, toen ik bij het één-gestreept-octaaf een weinig wit poeder opmerkte. Mijn adem stokte in mijn keel. Dus toch! Ja, een nader onderzoek overtuigde mij dat dit poeder arsenicum was. Doch waar kwam het vandaan? Ik legde het mechaniek geheel open, lichtte toen een der toetsen op en zag daaronder een dubbelgevouwen bruin soepel papier, gevuld met arsenicum-poeder. Het was zoo genieus gemaakt, dat er telkens als er een toets naar beneden gedrukt werd een weinig van het poeder over het klavier stooft; toch werd de toon en het mechaniek er niet in het minst door belemmerd.

De slechte gewoonte van juffrouw Delmage om haar nagels af te bijten (een gewoonte die haar oom ongetwijfeld bekend was) had deze aangewend om het meest duiveltachtige plan te ontwerpen, ten einde zich van een erfenis te kunnen meester maken; een plan, waarin hij bijna was geslaagd.

Ik legde de toetsen weer op hun plaats, voorzichtig om het papier met arsenicum niet te beschadigen, want dit zou moeten dienen om den heer Hunt — dat was mijn vast voornemen — aan de justitie over te leveren.

Toen ik de piano verliet, merkte ik tot mijn verbazing dat ik bespied werd. Het was slechts een oogenblik, doch ik had duidelijk een gelaat aan het venster gezien; iemand buiten had mij oplettend gadegeslagen. Het was het gelaat van een man op gevorderden leeftijd, met grijzen baard en verwilderde oogen. Ik vloog naar het raam, toen eensklaps een schot klonk en een kogel langs mijn hoofd vloog en een vaas op den schoorsteen verbrijzelde.

Ik aarzelde niet, maar sprong het raam uit en zag den man vluchten naar eenig struikgewas achter de woning, waar hij verdween.

Weer klonk er een schot.

Ik haastte mij naar het boschje, inmiddels gevolgd door den heer Delmage en eenige dienstboden, die op het geluid der revolverschoten naar buiten waren gekomen, en daar, tusschen de struiken vonden we het lichaam van een ouden heer, dien de heer Delmage als zijn zwager herkende.

Hij was overgekomen om te zien of zijn misdadig plan al vorderingen gemaakt had. Toen hij de woning langs kwam, had hij gezien hoe ik de piano onderzocht en begrepen dat zijn geheim ontdekt was. In zijn woede trachtte hij mij toen te doden.

Het duurde nog geruimen tijd alvorens juffrouw Delmage en haar ouders van den schok bekomen waren, maar tijd is een goede heelmeeester en thans zijn allen weer gezond en gelukkig.

De piano met haar noodlottig klavier is nu opgeborgen in een weinig gebruikte kamer van het landhuis en somtijds is het aan bezoekers vergund haar te zien en haar geschiedenis te hooren.

EEN NOODKREET IN DEN NACHT

Moordat ik in deze stad kwam wonen, ben ik eenige jaren uitwonend assistent geweest in het ziekenhuis te A., waar ik mij tevens mocht verheugen in een drukke particuliere praktijk. Het was in den laatsten tijd van mijn verblijf aldaar dat er een voorval plaats greep, dat ik u thans vertellen wil.

Het gebeurde op den tweeden Vrijdag in de maand October, des avonds te halfelf; de datum en het uur zijn onuitwischaar in mijn geheugen gegrift. Ik had een drukken dag gehad en was ten volle overtuigd dat ik den gemakkelijken stoel verdiend had, waarin ik mij neervlijde.

Een dokter is echter nooit meester van zijn tijd. Ik had nog geen bladzijde gelezen van mijn lijforgaan of de bel der telefoon klonk. Ik stond teleurgesteld op en liep naar het instrument dat aan den wand hing, nog met de zwakke hoop dat het misschien een abus van het telefoonbureau mocht wezen. Dat was me al meer gebeurd, een der telefoonjuffrouwen scheen er blijkbaar een eigenaardig genoegen in te vinden om 's avonds op ongelegen uren verkeerde aansluitingen te fabrieken.

Ik greep den horen en riep op een niet al te vriendelijken toon, vrees ik:

„Hallo! Dokter Korner!”

In 't eerst hoorde ik niets dan het gewone gesuis en geknetter, alsof een aantal eenden of ganzen aan het andere einde van den draad een dispuutvergadering hielden.

„Hallo! Met wien spreek ik!”

Nog geen verstaanbaar antwoord.

„Hallo! Hallo-o!! Wie is daar?”

Ik hoorde een geraas en daartusschen door klonk een vrouwe-

ZIJN EVENBEELD

Cor v. d. Lugt-Melsert en Annie van Ees.

ZIJN EVENBEELD TOONEELSPEL IN DRIE BEDRIJVEN

De fijne bonbonnière, het schouwburgje van Eduard Verkade, waarin hij zijne met zorg gekozen stukken ten tooneele brengt, geeft weer den prettigen aanblik, dien een doos fijne pralines in de verzorgde étalage van 'n werkelijk met smaak arbeidenden confiseur kan te genieten geven. En even makkelijk als de pralines, smelten de zeltjes der met aandacht en vereering luisterende toeschouwers en toeschousters.

En dit stuk is wel geschikt om je te doen smelten. Mevrouw Simons-Mees is aan 't woord, en Mevrouw Simons-Mees kent de harp des Hollandschen gemoeds en deszelfs wat donker getinte en zwaarmoedige tonen, als ieder andere Hollandsche vrouw haar porceleinkast. Zij is verliefd op stemmingen en sentiment, wijl deze zijn als de teere tinten van onzen schoonen Hollandschen herfst en nergens is de herfst zoo schoon als in Holland, omdat de stemmingen zoo wonderwel passen bij ons land en het karakter van het land.

Zoo zit ook alweer in dit stuk de melancholie van den herfst. Wel 'n beetje om des herfst's wille! Wat maken wij Hollandsche menschen het ons toch moeilijk. We hebben ons verdriet als ieder ander, maar dat we dat verdriet tot 'n soort rouwkapel om ons leven zetten, terwijl we eigenlijk maar 'n beetje dieper en 'n beetje beter de dingen om ons heen moesten begrijpen kunnen, dat is 'n smart-adoratie, die waarschijnlijk toch 'n beetje ver gaat. Want 'n déplaisé. Mevrouw van der Horst's prachtige spel in de moederrol, was hier het tragische van in haar kind „Zijn evenbeeld”, dat is het evenbeeld van den vader, met al z'n dardelheid en wuftheid en lichtzinnigheid, ja zelfs z'n gemeenheid, te zien, heusch 'n vergissing, want Paul, zooals mevrouw Simons-Mees ons hem gaf, en zooals Annie van Ees hem charmant speelde, was heelmaal niet papa's evenbeeld, en 'n jongen, waar 'n beetje wat-van-het-leven-snappende en niet zoo maar op moraal en haar eigen ongeluk tamboereerende moeder, 'n besten kerel van zou gemaakt hebben. Papa was 'n onprettig heer, 'n zwakkeling met manieren en geld, die z'n wat week gemoed voor sentiment houdt, maar 'n onbedorven schooier is, dank zij z'n verregaande onachtzaamheid in de keus van de wijze waarop hij aan z'n onbeheerschte genietingen geloof te mogen toegeven.

In het eerste bedrijf wacht z'n gewezen maar nog niet gescheidene vrouw het bezoek van den vader bij den jongen. De jongen neigt wel naar zijns vaders wuftheid, maar is niet verdorven. Een vriendin, die ze in jaren niet gezien heeft, komt haar opzoeken, omdat de moeder toch iemand noodig heeft om mee te praten, anders vernam het publiek niets van de ware verhouding. We maken in de eerste acte dus kennis met moeder, vader en zoon, en de vriendin; in de tweede neemt de vader den zoon mee naar Brussel, tegen den zin en buiten het weten van z'n moeder, en in de derde komt de vader met den zoon uit Brussel terug en eischt dat de moeder hem weer als haar man erkent en anders houdt hij den zoon achter, want... terwijl die met andere vrouwen in Brussel soupeerde, is-ie van de moeder van z'n jongen weer zoo gaan houden! En de moeder die hem verfoeit stemt toe, om het kind te behouden, terwijl wij in ongewisheid achterblijven of de man aan z'n dreigement gevolg geeft en dus werkelijk 'n schooier is, of alleen maar 'n onhebbelijke lafaard is.

De rollen van de moeder, door Mevrouw van der Horst gespeeld — die hiermede haar door ons allen zeer geapprecieerde terugkomst in Holland uit Antwerpen vierde — à quelque chose, malheur est bon! — van de vriendin, door Mevr. Duymaer van Twist vertolkt, van den man, aan den heer Cor van der Lugt-toevertrouwd en last not least die van Paul, waarvan alle eer aan Annie van Ees toekomt, werden alle uitstekend vertolkt en ze gaven het stuk van Mevrouw Simons-Mees werkelijk allen eer, waaraan zelfs de kransen niet ontbraken!

TOM SCHILPEROORT.

ZIJN EVENBEELD. — Van links naar rechts: Wilh. Duymaer van Twist, Cor v. d. Lugt-Melsert, Mevr. v. d. Horst, Annie van Ees. (foto's Couvée)

stem, heel zwak. — „Wat blijft u? Ik ben dokter Korner! Met wien spreek ik?”

Ik luisterde met alle aandacht, maar geen verstaanbare zin bereikte mijn oor. Er waren blijkbaar twee verschillende gesprekken op mijn lijn, zoodat ik niets dan onsamenvhangende woorden hoorde. Toen klonk opeens een luid gestommel, alsof in de kamer waarmee ik verbonden was een of ander zwaar meubelstuk werd verschoven of omviel.

„Hallo! Hallo!” riep ik meer en meer ongeduldig.

Toen hoorde ik eindelijk een stem plotseling, duidelijk en verschrikkelijk, niet meer mijlen ver weg, maar door-dringend, vlak bij. Het was de stem van een vrouw, die in den grootsten angst gilde:

„Dokter help! Hij wil mij doden! Hij komt terug! Hij is aan mijn kamerdeur. O, hemel, help!”

Ik kan niet in woorden weergeven den angst die uit deze woorden mij toeklonk. Onwillekeurig bracht ik mijn hand aan mijn voorhoofd, het was klam van zweet. Iedere modulatie in de stem van die vrouw had ik gehoord zoo duidelijk, alsof ze op een armslengte van mij af gestaan had. Ik had nimmer te voren een stem gehoord, waaruit zoo'n wereld van angst en schrik klonk.

Ik luisterde nog een minuut lang, doch niet het minste geluid klonk meer tot mij door.

Ik hing den horen even op en nam hem dadelijk daarop weer ter hand; ik wilde aansluiting met het telefoon-bureau.

„Hallo!” klonk het.

„Juffrouw met wien was ik zooeven aangesloten?”

„U aangesloten?”

„Ja, juffrouw! In 's hemelsnaam zeg 't me, gauw!”

„Ik weet 't niet, mijnheer!”

„Weet u 't niet, weet u 't niet? U moet 't weten, juffrouw! En u moet 't me dadelijk zeggen, 't is van 't hoogste belang!”

„Best mogelijk, meneer! Maar ik kan u niet helpen, hoor!”

„Maar dat is ongehoord! Juffrouw... Juffrouw...”

Ik hoorde niets meer, de telefoonjuffrouw had de verbinding verbroken; woedend en ten hoogste ontsteld hing ik dus den horen maar op.

Ik liep naar het buffet, schonk mij een glas cognac in (mijn hand beefde) en dronk dit in één teug uit. Ik sloeg een blik in den spiegel en staarde in een doodsbalek gelaat. Waar had dit treurige voorval plaats? Wie was de vrouw, die mij zoo dringend om hulp smeekte had? Welke afschuwelijke misdaad had er thans plaats en waar?

Ik ging zitten en dacht na! Het denkbeeld dat het geheele drama een misplaatste grap was van een of ander mijner kennissen, wierp ik verre van mij. Neen, dat was onmogelijk! Daarvoor was de angst in de stem der onbekende vrouw te echt geweest. Die bons, dat gegil en gekerm — het zou mij altijd bijblijven. Er was geen twijfel mogelijk: in het een of ander deel der stad had een misdaad, misschien meer plaats gehad.

Ik stelde mij het drama als volgt voor: Waarschijnlijk had de schurk, alvorens zijn misdaad te volvoeren zijn slachtoffer opgesloten en was het huis gaan doorzoeken of de straat opgegaan ten einde zich te overtuigen dat hij in zijn misdadigen opzet niet zou worden gestoord. Zij, opgesloten, had nog één middel gevonden zich met de buitenwereld in verbinding te stellen: de telefoon. Ze had mij opgebeld, waarschijnlijk omdat ze tot mijn kring van patiënten behoorde. Daarom liet ik den wijden kring van kennissen en cliënten in mijn gedachten de revue passeeren, doch zonder resultaat!

Den volgende morgen zou de misdaad natuurlijk door de geheele stad bekend zijn en zou ik als een getuige, een oor-getuige, gehoord kunnen worden. Wat een sensatie zou dat geven.

Ik zal nooit den nacht vergeten die nu volgde. Uren lang lag ik wakker, me dan op de eene dan op de andere zijde keerende, en de klok had al drie uur geslagen, toen nog geen slaap mijn oogen geloken had.

Den volgende morgen, na mijn ontbijt — een triestig ontbijt — gebruikt te hebben, dacht ik er over wat mij te doen stond. Het eenvoudigste leek mij naar de politie te gaan en daar mijn wedervaren te vertellen. Doch wat zou dit uitwerken? Ik zag reeds den ongeloofigen glimlach op het gelaat van een cynisch politie-inspecteur. Eindelijk besloot ik te wachten, nog vier en twintig uur. De dame moest toch gemist worden, na dien tijd zou de misdaad toch zeker algemeen bekend zijn.

Ik liet dien middag dadelijk bij het verschijnen een krant halen en keek nieuwsgierig de nieuws-kolommen af. Geen woord over den moord! Ik legde de krant neer en ging een wandeling doen, overleggende en tevergeefs trachtende een verklaring te vinden. Ieder huis dat ik passeerde kon het tooneel van den misdaad geweest zijn. Daar kwam ik voorbij een woning, waarvan de blinden gesloten waren. Een rilling ging door mijn aderen.

Had het toeval mij naar het noodlottige huis gevoerd?

(Wordt vervolgd).

PÈRES CHARTREUX

„CHARTREUSE-TARRAGONE“

En vente partout; Agent général J.A. VERBUNT. Tilburg

A. W. SIJTHOFF'S UITG.-Mij. te Leiden heeft uitgegeven en bij alle Boekhandelaren verkrijgbaar gesteld:

- IK KAN HANDWERKEN -

Practische Handleiding voor het vervaardigen van alle voorkomende Vrouwelijke Handwerken, bewerkt door **HENRIETTE J. VAN WESSEM**. Leerares a.d. Industrieschool te 's-Gravenhage.

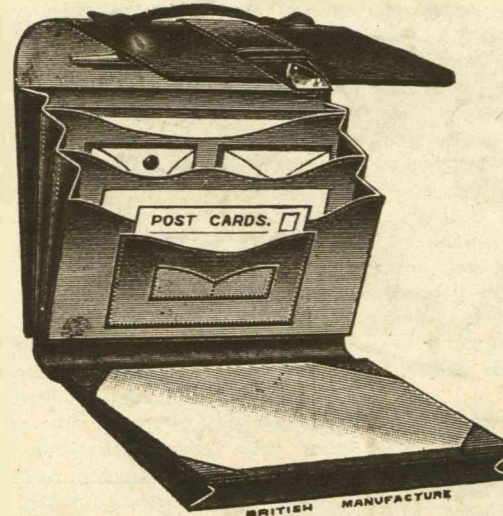
450 Bladzijden. - 1200 Afbeeldingen. — Prijs **f 2.—**, Gebonden **f 2.40.**

THE CROWN FOUNTAIN PEN. DE BESTE - VULPEN.

Hoe het komt dat een CROWN VULPEN niet alleen BETER doch ook GOEDKOOPEER is dan elk ander soort Vulpen??? Wel, omdat een CROWN er op berekend is LEVENSLANG te duren zonder kostbare reparatiën of vernieuwingen die een vulpen duur maken. GEHALTE en SAMENSTELLING van een CROWN VULPEN zijn een resultaat van ERVARING en WETENSCHAP. Geïll. Catalogus bij den Boekhandel (gratis) of van de CROWN FOUNTAIN PEN Co. Ltd., 180 Singel, Amsterdam.

Verweegen & Kok

Amsterdam
Kalverstraat 88-90.

Den Haag
Hoogstraat 23

Reisartikelen
Lederwaren

BRITISH MANUFACTURE

GEBR. VINCENT

BUITENHAVENWEG 132
SCHIEDAM - TELEFOON N° 14

FABRIEK VAN GESM. IJZEREN HEKKEN
& SOEDEL IN SCHUIPHEKKEN OOK
GESCHIKT VOOR AFSLUITING VAN
BALCONS & SERRES - IJZEREN
VERANDAS. KUNSTSMEDWERKEN.
ALLES EERSTE KLAS WERK -
TEKENINGEN GRATIS VERGOEGBAAR.

OVERKAPINGEN - IJZERCONSTRUCTIES
AFRASTERINGEN VOOR TERREINEN

G. J. A. TRESTORFF,
voorh. G. VAN HEERDE, - AMSTERDAM.
SINGEL 363 en SPUISTRAAT 306.

OPGERICHT 1830.
TELEFOON 1551.

**Brandkasten,
Kluisdeuren,
Safe-Deposits,
etc.**

Aan de grootste Banken,
zoowel Rijks- als Parti-
culiere Instellingen, zijn
kasten en kluisen
door deze firma geleverd.

Groeneveld, Ruempol & Co.

Prins Hendrikkade 68. AMSTERDAM. Electro-Technisch Bureau.

Telefoonnummers 4827 en 10421.
Telegram Adres: **VELDRUM.**

DE „SWAN“ VULPEN

Geschikt voor ELKE hand; is wereldberoemd als

DE BESTE

Wacht U voor namaak! Gellustreerde Prijscurant gratis.

Verkrijgbaar bij alle solide handelaren in schrijfbehoeften en aanverwante artikelen.

Hoofdagenten: **GEBRs. POLAK, afd. SWANVULPEN, VLISSINGEN.**

A. Hoogendijk Jz. - Vlaardingen.

Importeur Douro-Portwijnen.

KANTOORVLAC.

CHAMPAGNE „QUEEN“

Bodega's „Oporto“, R'dam, 's-Hage, A'dam.

GOODRICH-Banden. Gebr. DE WILDE, Rubber, AMSTERDAM.

NEDERL. ROTOGRAVURE-MAATSCHAPPIJ, LEIDEN

Deze oude mensen hebben gedurende 30 jaar „Wincarnis“ gebruikt.

Zijn zij geen uitstekende voorbeelden van degelijke en flinke oude lieden?

Frissche Kracht en Gezondheid voor de Ouden van dagen.

WINCARNIS
UITSTEKEND TONICUM.

Bestaande uit prima portwijn, vleeschextract en moutextract. Bekroond met gouden medaille Wereld-tentoonstelling Brussel 1910. **WINCARNIS** is een zeer aangenaam smakende, toniseerende wijn, aangewezen bij verschillende zwakte-toestanden, uitputting, bloedarmoede en reconvalescentie.

Prijs per groote flesch f 3.—
per kleine flesch f 2.—

Verkrijgbaar bij alle Apothekers en Drogisten; en bij den Generaal-Agent voor Nederland:

P. DESSERS,
Leidschekade 67, Amsterdam.

Onder voortdurende controle van Dr. P. J. SCHIEVEEN BORGMAN, Mosseltrap 2, Rotterdam.

WINGARNIS
DE WIJN DES LEVENS
Aanbevolen door meer dan 10.000 Doktoren.

No. 21b
18 Nov. 1914, 2e Jrg.
Verschijnt
2 maal p. week

PANORAMA

GEILLUSTREERD WEEKBLAD

Abonnement
per kwartaal f 1.30
DIT nummer kost
afzonderlijk 7½ Ct.
Voor BELGIË
20 Centiemen

UITGAVE VAN A.W. SIJTHOFF'S UITGEVERS MAATSCHAPPIJ LEIDEN
◦ Redactie en Administratie DOEZASTRAAT 1 Telefoonnummer 1 ◦

EEN OORLOGS-IDYLLE.

EEN FRANSCH VERPLEEGSTER BIEDT EEN
ALGERIJSCHEN STRIJDER, DIE AAN BEIDE
HANDEN GEWOND IS, EEN CIGARET AAN.

ER KOMT HERLEVING

Er komt weer herleving...

Even afklop-
onder de tafel
de traditie
weten waar

pen. Voorzichtig: Drie tikjes
met de rechterhand, zooals
voorschrijft. Je kunt nooit
het goed voor is.

De hoofd-
laten en de
boodschap-doende dame, vertoont er zich weer. Gluurt
men zoo in het voerbijgaan in de winkels, dan ziet
men ook weer toonbanken, waarvoor koopgrage klanten
en waarachter bezige verkoopsters. Dat is een heerlijk
iets. Want veel hangt ten slotte ervan af, of ons volk
de noodige vitaliteit toont, welke het in staat stelt, de
moeielijkheden van deze dagen met verstand en opge-
wektheid het hoofd te bieden. En wanneer de vrouw
het voorbeeld geeft is dat een goed teken.

Met opgewektheid moet dit gebeuren, want even noodig
als de rust is voor den zieke, is de gulle lach voor de
gezonden, en een veel beter middel tegen zenuwziekten en
alle daaraan verbonden kwalen dan water- of rustkuren.

Nu, wat de opgewektheid betreft, is er ontegenzeggelijk
een groote verbetering te constateeren sinds den beruch-
ten eersten Augustusdag, toen 99 percent van de Neder-
landers in den put zat.

Dank zij de goede leiding van het resteerende honder-
ste deel (ontegenzeggelijk wel het beste) en ons goed-geluk
dat ons tot nu uit de oorlogsverdrukking hield, kwam
er weer de verluchting, die noodig was om onze mee-
gaandheid in velerlei zaken van hooger waarde te doen zijn.

Want meegaand zijn wij en opofferend ook. Wij eten
bruin brood en beginnen het lekker te vinden. Wij ge-
troosten ons de moelijkheid om passen te gaan halen
en te betalen, wanneer wij er aan denken onze neuzen
over de grenzen te steken. Wij hebben de spoorwegrege-
lings-evolutie meegemaakt zonder tegen te sputteren, en
een serie van spoorboekjes gekocht, genoeg om een mid-
delmatig groote boekenkast te helpen vullen, alles zonder
morren.

Werkelijk wij mogen trots op onszelf wezen. Wat wij
ook zijn. En als belooning voor dit alles, gunnen wij
ons zelf het genoegen, eerst zacht fluisterend, dan iets
luidr bewegend, en ten slotte gedrukt in Panorama als
„kop” van deze beschouwing geconstateerd te zien, dat
„er een beetje herleving komt”

Onze dames hebben weer hoofd en oog (ik weet wer-
kelijk niet of het eigenlijk niet juist zou zijn om van
oog en hoofd te spreken) voor de Mode.

Parijs is niet te bereiken Engeland dient als bemid-
delaar en zelfs Berlijn doet er aan mee, om onze dames
niet al te zeer de gevolgen van den oorlog te laten
gevoelen in het meest kostbare en meest nabije deel
harer omgeving: haar costuum.

Ik ga hier geen volledige mode-kroniek neerschrijven.
Dat lijkt mij niet de taak van Panorama. De aardige
modellen welke op deze bladzijde voorkomen spreken
voor zich zelf. Zij zijn, echt Parijsch, al heeft de schepper
van al dit fraais in lijn en vorm, tijdelijk ook zijn heil
moeten zoeken in het westelijk deel van Londen.

Het schijnt dat de opzet van Duitschland, om zijn
Engelschen vijand alle kansen te ontnemen, aan de door
hem vervaardigde stoffen de zoo noodige en verleidelijke
kleurnuanceering te geven, niet gelukt is.

Het Huzarenhoedje.

Duitschland immers vervaardigt in groote mate de
verstoffen dienend voor het kleuren van laken en ander
materiaal. De invoer naar Engeland werd stop gezet en
sarcastisch merkte een der Duitsche dagbladen op dat
hierdoor Britanje genoodzaakt zou worden, al zijn kleeding-
stukken zwart en wit te verven, hiermede op ongewenschte
wijze in eigen land de kleuren van den vijand Pruisen,
(die immers zwart en wit zijn) als voorloopers van een
mogelijken overval te introduceeren.

Mogen wij echter de berichten gelooven, welke ons in
dit verband worden medegedeeld, dan ging het balletje
niet op.

Geheel nieuwe combinaties worden uitgesteld in de
bekende modewinkels in het Westend. Zij herinneren aan
de beschrijving van den mantel, welke Jozef als een
groote onderscheiding van zijn vader kreeg. Zij zijn
schoon en veelkleurig

Voor al voor mantels worden de harige stoffen, welke
zeer warm zijn, bij voorkeur gekozen.

In fluweel, dat zoowel voor wandeltoilet als voor avond-
costuums veel aftrek vindt, zijn de meest bizarre teek-
ningen als patroon genomen.

Voor het overige zal blauw in de groote variaties, welke
deze kleur biedt, gedragen worden. Marineblauw vooral
voor wandeltoilet en turquoise voor avondtoilet.

Ook groen heeft in zijn verschillende tinten van licht-
citroen tot donkerolijf groeten aanhang.

Het hoedmodel herinnert aan de gebeurtenissen van den
dag en heeft een zeer martiaal aanzien. De dames zullen dus
door haar hoofddeksel een levende reclame voor den
recruteeringssergeant zijn.

St.-Nicolaas en Kerstmis staan voor de deur. En een
ieder die wel eens achter de schermen leerde kijken weet

wat die feest-
dagen voor den
handel, niet al-
leen den win-
kelier, maar bij-
kans alle be-
drijven, betee-
kenen.

Zelfs in de
allerhoogste re-
geeringskringen was
er angst dat de
beurzen ditmaal al te moeielijk open zouden gaan voor
dit doel.

't Zou jammer zijn.

Ik zeg dat om heel veel redenen. De eerste is natuur-
lijk de zuiver egoïstische. Ik ken niets aangenamer dan
onder genot van warme punch, zoo pas ontvangen boter-
letters op te knabbelen, terwijl de tafel vol ligt van
papiertjes, touwtjes en zaagsel, afkomstig van de „liefde-
gaven” mij door familie, vrienden en kennissen toegezonden.

Ik ben ook een groot artist in 't uitdenken van sur-
prises en verrassingen. En in deze dagen, zoo zwaar en
moeielijk voor de kunst in 't algemeen, zou ik mijn spe-
ciale kunstvaardigheid niet graag aan banden zien gelegd.

Dat is de egoïstische grond. De altruïstische is, zooals
dat meestal gaat, niet minder wichtig.

Het koopen van cadeautjes brengt 't geld aan 't rollen.
Het zenden van cadeautjes versterkt de vriendschaps-
banden.

Het ontvangen van cadeautjes brengt warmte en gezell-
igheid in heel wat woningen, waar de St.-Nicolaasviering
tot een goede traditie werd.

We moesten het volgend accoordje met ons zelf zien
te sluiten: Niet uit angstigheid of wij nu wel mogen geven
St.-Nicolaas dit jaar op non-activiteit stellen, integendeel
hem mee laten deelnemen aan de algemeene mobilisatie,
die zoo goed van stapel liep. En om ons geweten nu
toch een tegemoetkomertje te schenken, tegelijkertijd bij
elk cadeautje een extraatje afzenden, bestemd voor hen,
die onder de crisis lijden.

Geen pakje dus zonder Steuncomité-zegel verzonden,
geen rekening betaald zonder een extra percentage voor
een goed doel op zij gelegd.

Wat zal Sinterklaas er een plezier in hebben als zoo
z'n nagedachtenis geëerd wordt.
En Sinterklaas zeker niet alleen.

Avond-Toilet.

(Foto Manuel)

Costume-Tailleur.

(Foto Manuel)

UIT GALICIË EN OOST-PRUISEN

ARTISTIEKE STUDIES.

De bekende schilder Kravetenko profiteert van de gelegenheid om tijdens den veldtocht zijn schetsen te maken. Zijn „model" is hier een spion, door een Kozakkenpatrouille gevangen genomen.

IN DIEPEN SLAAP.

Uitgeput door de groote vermoelenissen der geforceerde tochten, ligt deze Russische infanterist tusschen de struiken in vasten slaap.

TEGEN DE RUSSSEN.

Poolsche studenten in hun eigenaardig uniform, die zich als vrijwilligers in Duitschen dienst stellen.

EEN BLIK IN DE TOEKOMST?

Op de uiterste grens van Rusland, daar, waar het Czarenrijk aan Oost-Prusen grenst, staat een Russisch soldaat op post en blik in het vjandelijk gebied. Zit er dieper karakter in dit beeld of is het slechts een voorbijgaande gebeurtenis?

TEGEN DE RUSSSEN.

Een deel der Polen ziet in het Duitsche rijk de natuurlijke verlosser van het oude koninkrijk. Het schaarde zich als afzonderlijk corps in de Duitsche gelederen.

AAN DE OOST-PRUISISCHE GRENS.

De gedeeltelijk verbrande stad Korschen, welke door de Russen bezet was.

EEN BRUG OVER DE DNIESTER.

door de Oostenrijkers opgeblazen om den opmarsch der Russen te stuiten.

Versterking van 't Duitsche front Dixmuiden-Yperen

AANVOER VAN VERSCHE DUITSCHE TROEPEN.

Brugge schijnt voor den aanval op de linie Dixmuiden-Yperen het centraalpunt te zijn geworden voor het vervoer van de Deutsche troepen. Dagelijks komen er treinen met versche troepen aan, die zoo vlug mogelijk weer naar het front vertrekken. Op de foto links ziet men marine-soldaten die zoo juist zijn aangekomen, rechts landstorm-soldaten.

OP WEG NAAR HET FRONT.

Alles wordt er door de Duitschers nu opgezet, om zich bij Yperen een doortocht naar Calais te banen. Dagelijks worden er nieuwe kanonnen aangevoerd.

HET BENZINE-DEPOT TE BRUGGE.

Een van de artikelen die in België schaarsch zijn, is zeker wel de benzine. Bij de depots heerscht dan ook een zeer scherpe controle.

TERUG VAN HET FRONT.

Aankomst aan het hospitaal te Brugge van een Duitschen officier, die gewond is in een artillerie-gevecht.

DE ENGELSCHEN IN DUITSLAND.

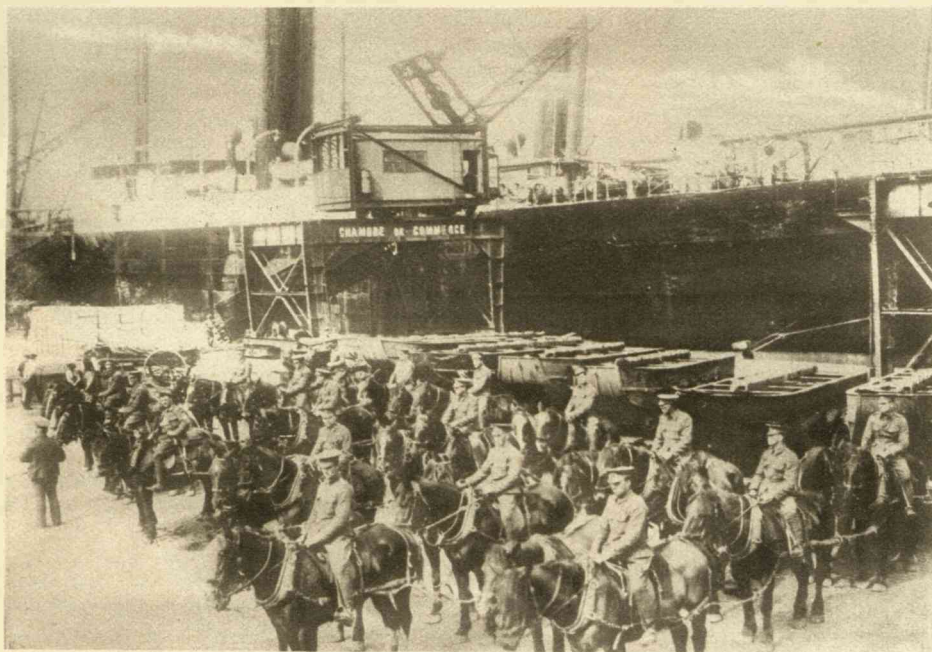
De vorige week heeft de Deutsche regering verschillende in Duitsland wonende Engelsche onderdanen doen arresteeren. Op onze foto ziet men de eerste Engelschen die op het buiten Ruhleben bij Berlijn gevangen zijn gezet.

AAN DE NEDERL.-BELGISCHE GRENS.

De Deutsche soldaten snakken er natuurlijk naar, iets te weten te komen omtrent den oorlog. De couranten vinden dan ook gretig aftrek. Zeker om zich een officieel tintje te geven, heeft de Belgische couranten-jongen een Deutsche soldatenpet opgezet.

Foto's van het Fransch-Engelsch-Belgische Front

STEEDS MAAR WEER AANVOER VAN TROEPEN EN AMMUNITIE UIT ENGELAND.

Te Calais, Boulogne, enz. landen steeds maar weer nieuwe troepen uit Engeland. In vele gevallen vertrekken de soldaten direct na hun aankomst naar het front, teneinde daar de vermoeide troepen af te lossen.

Aan de kaden van de Fransche havens ziet men geregeld zulke partijen granaten enz. uitladen. Voorloopig worden zij zoo maar even neergelegd, natuurlijk onder zeer strenge bewaking.

HET ENGELSCH KANON BULDERT.

Een Engelsch kanon, dat verdekt is opgesteld, wordt afgeschoten. De paarden, die zijn afgespannen, doch vlak bij de hand zijn gehouden voor een eventuele verplaatsing van het stuk geschut, worden schichtig van het gebulder.

FRANSCH KANONNEN TREKKEN DOOR CALAIS.

Een der belangrijkste punten waarvoor op het oogenblik gevochten wordt, is zeker wel Calais. Geen wonder dat de geallieerden hier zooveel mogelijk troepen samentrekken teneinde den vijand den doortocht te beletten.

EEN OOGENBLIK VAN RUST AAN DE ZEE.

Nog slechts een zeer klein stukje strand van het Belgenland is nog niet door Duitsche troepen bezet en wordt nog uit alle macht door het overschot van het Belgische leger, bijgestaan door de Fransche en Engelsche troepen, verdedigd. Het oogenblikje rust doet den mannen goed.

EEN NOODKREET IN DEN NACHT

VERKORTE INHOUD VAN HET GEDEELTE UIT HET VORIGE
NUMMER.

Dokter Korner had zich na een vermoeienden dag neergevlend in zijn gemakkelijke stoel en las in zijn lijfgaam, toen plotseling de telefoon-schel hem in zijn welverdiende rust stoorde. Op zijn verhaald „Hallo“-geroep ontving hij eerst geen antwoord, plotseling echter hoort hij het angstige geroep van: „Dokter, help! Hij wil mij doodden! Hij komt terug! Hij is aan mijn kamerdeur. O, Hemel, help!“ Toen was alles stil. Dokter Korner hoorde niets meer. Hij poogde van de telefoon-juffrouw te weten te komen met wie hij was aangesloten, echter zonder resultaat. Waar zou de misdaad, waar hij oorgetuige van was geweest, zich afspelen? Dokter Korner vroeg het zich vergeefs af. Dien nacht bracht hij slapeloos door, gekweld door de vreeselijkste vermoedens. In het morgenblad stond van de misdaad niets vermeld. Om zijn gedachten wat af te leiden, ging dokter Korner een wandeling maken, waarbij het toeval hem voerde langs een huis, waarvan de blinden nog gesloten waren. Had het toeval hem naar het noodlottige huis gevoerd?

Hij sprak een melkboer aan, die in de nabijheid stond.

„Of ik de mensen ken, die hier wonen?“ herhaalde hij op mijn vraag. „Welzeker meneer! Heel goed! 't Zijn klanten van me! Beste mensen. Ze zijn de stad uit! Mijn dochter gaat iederen dag het huis luchten!“

„Is ze er van morgen nog geweest?“

„Natuurlijk is ze. Maar wat gaat jou dat aan, heerschap. Je bent toch geen dwarskijker van de familie. Wel? Dan...“

Hij smees woedend een leeg melkkan op zijn wagen en ik maakte dat ik wegwam. Om den hoek der straat keek ik nog eens om en zag den melkboer zijn verontwaardiging luchten tegen een slagersknecht.

Na het diner besloot ik naar den schouwburg te gaan. Ik kwam er zelden, mijn bezigheden gaven mij daartoe geen gelegenheid. Nu echter had ik afleiding nodig; het nachtelijk drama ondermijnde mijn zenuwgestel.

Ik wist niet wat er gespeeld werd, ik lette er zelden op en het kon me ook thans niet schelen als 't maar iets opwekkends was. Stel je dus mijn teleurstelling voor, toen ik aan den schouwburg gekomen op de biljetten zag, dat er een melodrama zou worden gegeven.

Enfin, alles was beter dan dien avond thuis te blijven. Ik nam dus een kaartje en zocht mijn plaats op. De schouwburg was reeds voor driekwart gevuld. Op de bovenste galerij zaten de toeschouwers dicht opeengepakt als sardines en ieder gelaat schoon en vuil was vol gespannen verwachting.

Het stuk was een ouderwetsche draak van liefde en haat, van onschuld en ondeugd. De schurk in het stuk rookte als gewoonlijk een hoeveelheid sigaretten en zat steeds op den rand van de tafel in plaats van op een stoel. De heldin, die hij gruwelijk belaagde, richtte, zooals gebruikelijk, haar oogen pathetisch en vol tranen naar den engelenbak. Dan was er nog een groep figuranten, boeren en boerinnen voorstellende, die er de vrolijkheid wat in moesten brengen en dansten en zongen, zooals boeren in een operette dat doen.

Aan het eind van de voorlaatste acte keek ik op mijn horloge en maakte aanstalten om heen te gaan. Ik vond het al mooi genoeg. Toch — ik beken 't eerlijk — deed een zekere nieuwsgierigheid mij blijven. Ik wilde den held van het stuk nog eens zien optreden, een jong ijverig dokter voor wien ik uit den aard der betrekking eenige sympathie koesterde. Ik hoopte dat het hem gelukken zou den schurk te overwinnen.

Het scherm ging omhoog en wij concentreerden onze aandacht op het pakkend slot. Volmaakte stilte in den engelenbak, een vage belangstelling in het parterre en een minachtend aanschouwen in de stallets.

De heldin is alleen, overgelaten aan de genade van den schurk, die met een dolk in de hand buiten de kamer komt aansluipen. Je kunt hem zien door het venster, dat in tooneelkamers vaak op de onmogelijkste plaatsen is aangebracht. De schurk zet zijn dolk tusschen het slot van de deur. De deur knarst. Plotseling klinkt ons het geluid van een aansnellende auto in de ooren, een zeer up-to-

„GLORIE“, 3e Bedrijf.

Nico de Jong en Mevr. van Eysden.

„GLORIE“

van WILLEM
ADRIAANSE.

Directie ROTTERDAMSCH
TOONEELGEZELSCHAP.

Glorie, van Willem Adriaanse is een stuk dat speelt in de koopmanswereld. — Frits Koltman, eigenaar van een groote zaak, die door zijn grootvader tot hoogen bloei is gebracht, gevoelt zichzelf onmachtig langer aan het hoofd der onderneming te staan. Hem ontbreekt de ondernemingsgeest, die noodig is een dergelijke zaak op peil te houden. Hij is echter eerlijk genoeg om dit in te zien en trekt zich terug, zijn eenigen zoon Frank, een nog grooteren zwakkeling, het bedrijf toevertrouwend. De oude heer vergenoegt zich nu met zich te laten voorstaan op zijn regentschap van een oude stichting, waar hij het zeggingschap heeft. Zoo teert de heer Koltman op zijn ouden roem. Als tweede figuur in dit tooneelstuk wordt de heer Mr. Bart van Meerlen, als schoonzoon van Koltman, ten tooneele gevoerd. Bart is een zoon van een onderwijzer, die zichzelf echter heeft opgewerkt tot econoom, lid van de kamer en die zich bovendien aanstaand minister weet. En dit is wel de clou van het stuk: de schrille tegenstelling tusschen schoonzoon en schoonzoon. De eerste ziet ontzaggelijk op tegen den laatste: hij voelt zich onzeggelijk klein in de nabijheid van zoo'n zelfbewust mensch. Jo Koltman en Bart zijn eveneens twee contrasten, de laatste past niet in de omgeving van de Koltmans, waar de sfeer zweeft van een moeilijk te handhaven aanzien. En heftige tooneeltjes tusschen Bart en zijn vrouw zijn het vanzelfsprekend gevolg. Het slot is, dat vader Koltman geld leent uit de fondsen van het gesticht. Dit is de genade-slag. De firma wordt opgeheven; de vader gaat naar Nunspeet en de zoon Frank gaat in een ondergeschikte positie naar Indië: het tragische einde van een krachtige koopmansfamilie, die door de zwakheid van zijn jongste leden moest ten onder gaan. Door de directie van het Rotterdamsch Tooneelgezelschap is dit stuk op zeer verdienstelijke wijze ten tooneele gebracht. Met de spelers komt ook de regie een woord van hulde toe.

date drama dus. Sneller dan de lucht komt de held ter hulpe aangesneld. Ze hoort het snorren van den motor: ruikt den benzine-geur, verdraait dan haar oogen, zoo, dat men alleen het wit ziet, tót een smeekenden blik naar den tooneelhemel. Zal hij nog bijtijds komen?

Nu spreekt de heldin; haar stem rijst en ik krijg een vaag gevoel dat die stem mij bekend is. Dien doordringenden toon!... ja, dien heb ik meer gehoord. Ik grijp de leuning van mijn stoel. Plotseling klinkt van af het tooneel het auditorium te gemoet:

„Dokter, help! Hij wil mij doodden! Hij komt terug! Hij is aan mijn kamerdeur. O, hemel, help!“

Ik stem toe, het was onvergeeflijk van me, maar als je ondervonden had dat gevoel van verluchting dat thans over mij kwam, je zoudt mijn handeling hebben kunnen begrijpen. Ik liet mij achterover in mijn stoel vallen en schaterde het uit, schaterde onbedaarlijk.

Mijn onbegrijpelijke vroolijkheid verwekte algemeen verontwaardiging.

„Sst!“ klomk het uit alle hoeken der zaal. „Stilte! Sst!“

„Smijt 'm eruit!“ kwam er bemoedigend van boven.

De held vergat een oogenblik zijn heldin te hulp te snellen, en de leider van het orkest liet de muziek triomfantelijk invallen voor het noodig was. Ik stopte mijn zakdoek in mijn mond en wist zoo een nieuwe lachbui te voorkomen.

Eenige minuten later was alles gelukkig geëindigd en het scherm viel.

Ik stapte langzaam tusschen de menigte naar den uitgang. Bij de controle zag ik den secretaris der schouwburg-directie, een kennis van mij. We drukten elkaar de hand.

„Goeden avond, mijnheer van Hal,“ zei ik. „Apropos is het tooneel in dezen schouwburg telefonisch aangesloten?“

„Ja, dokter! Hoe dat zoo?“

„Ik hoorde gisteravond thuis een gedeelte van dit stuk, da's al!“

„Ja, de communicatie is slecht. Ik was gisteren zwaar verkouden, moest mijn kamer houden en wilde daarom de generale repetitie telefonisch bijwonen. Maar ik werd telkenmale afgebroken. Misschien werd u bevooroordeeld!“

„Ja, dat werd ik zeker. 'n Vreeselijk stuk, vindt u niet?“

„Niet uw smaak, dokter. U was 't immers die zoo lachte?“

Ik knikte.

„Als u mij het genoeg doet, mijnheer van Hal, aanstaanden Zondag mij eens op te zoeken, zal ik u de oorzaak van dat lachen vertellen. 't Is zeer interessant!“

En dat was 't.

De Vloek van 't Goud

Ofschoon de groote ontdekking van den goudrijkdom in den bodem van Californië, hetwelk dit land maakte tot het aantrekkingspunt voor tal van gelukzoekers, eerst een jaar later plaats had, was reeds lang aan één man bekend dat onbekende rijkdommen in den vorm

van geel metaal verborgen lagen aan de oostelijke heuvels van Nevada. Als de wereld echter had moeten wachten tot Joe Chalmers zijn geheim had meegedeeld, dan had ze het nimmer te weten gekomen.

Niet dat Chalmers leed aan goudkoorts, integendeel, hij haatte het glinsterende metaal, en den dag dat hij ontdekte dat er goud in de streek te vinden was, zwoer hij zichzelf niets ervan aan te raken en zijn ontdekking geheim te houden. En daar had Joe een reden voor.

Het geld, het goud was eens de vloek van zijn leven geweest; een geschiedenis te lang om te vertellen, nu, waar we het laatste hoofdstuk van zijn leven willen meedeelen. Genoeg te zeggen, dat Chalmers naar Californië toog na een hooglopenden twist met zijn aanstaanden schoonzoon over schulden, waarbij Joe eindelijk in razernij zijn revolver trok en doodschoot niet den man, waar hij het op gemunt had, maar — diens dochter, die hij eenmaal gehoopt had te

„GLORIE“.

Mevrouw Tartaud en Chrispijn

„GLORIE“, 2e Bedrijf.

Van links naar rechts: Tartaud, Mevr. Poolman, Mevr. Tartaud.

JAC. VAN DER SOMME,

deurwaarder te Eindhoven, herdacht onlangs zijn 40-jarig ambts-jubiläum. Van verschillende zijden mocht de jubilaris een bewijs van achting ontvangen.

zullen huwen. Hij vluchtte en bereikte zonder ongevallen Californië en daar in de eenzaamheid der bergen zocht hij rust en vrede, levende van zijn geweer, slechts enkele malen de dichtstbijgelegen nederzetting bezoekende om de huiden der geschoten beren te ruilen voor kruit en lood en andere hoognoodige behoeften en daar niet langer verblijvende dan voor zijn inkoop noodzakelijk was.

Waar goud was, wist hij, zouden spoedig menschen komen, en hij wist ook dat de strijd hierom tot misdaden zou leiden. Daarom zwoer hij plechtig dat zijn lippen nimmer het geheim van den bodem zouden openbaren, en hij hoopte dat dit nog langen tijd bewaard zou blijven. Hij ging zelfs zoover met verdwaalde reizigers, die hij op de jacht ontmoette dood te schieten en te begraven, in de vaste overtuiging dat hij hiermee aan de wereld in het algemeen en aan den gedooden reiziger in het bijzonder een weldaad bewees.

Hij had alzo jarenlang geweten, dat er goud was in den grond en op den bodem der rivieren, maar anderen hadden het gegist en op een morgen werd Chalmers zeer onaangenaam verrast op het zien van een groep mijnwerkers die ijverig aan het delven waren. Hij bespiedde ze in stiepte van achter een dikken boom aan den rand van een boschje op de helling van een der heuvelen. De mannen, een zestal, waren in het dal aan den oever eener rivier ijverig aan het graven en hakken.

Hoe lang zij daar reeds waren, wist Chalmers niet te zeggen, in allen geval lang genoeg om een groote plompe hut te bouwen. Hij kon ze hooren praten, terwijl ze aan het goudwasschen waren, en zag ze staren naar de modderige stof met begeerige oogen. Wat ze met elkander bespraken, kon hij niet verstaan, daarvoor was hij te ver af.

Naderbij sluipende luisterde hij en een grimlach kwam op zijn gelaat. Hij vernam dat ze even angstig waren als hij om hun geheim zoo lang mogelijk voor de buitenwereld te bewaren, nochtans waren hun beweegredenen verschillend, want van hen was het slechts begeerigheid om den geheelen buit, al het goud van Californië voor zich alleen te hebben.

Chalmers zat een oogenblik nadenkend voor zich uit te staren; toen had hij zijn besluit genomen: hij zou hen helpen het geheim te bewaren. Na zich verwist te hebben, dat zijn geweer en revolver gereed waren hun diensten, zoo noodig, te verrichten, deed hij zijn zware kleeding van berenvel uit, wierp zijn berenmuts neer en daalde toen, het geweer in de hand den heuvel af het mijnwerkerskamp tegemoet. Hij bleef op tien meter afstand staan alseen belangstellend toeschouwer. Geen van de gouddelvers had hem nog opgemerkt. „Goeden morgen,” riep hij hun toe, terwijl hij naderbij trad.

Ze keken allen verschrikt op.

„Verheugd mij te zien,” vroeg hij met een lach vol leedvermaak. „Ik verwachtte hier geen bezoekers. Hoe is het goud?”

„Zijn er nog meer in den omtrek?” vroeg een der elvers.

Chalmers stelde hem gerust en verzekerde hem dat hij het eenige menschenlijke wezen was tien mijlen in den omtrek. Toen vertelde hij den mannen op hun vragen wat hij deed en hoe hij hier kwam, een verhaal dat vijf van de zes mannen voor waarheid aannamen; doch de zesde, die zich herinnerde hem kort geleden in een der naburige nederzettingen gezien te hebben, vroeg hem:

„Je hebt er zeker nooit aan gedacht om hier naar goud te zoeken?”

„Och, neen,” zei Chalmers, „ik behoefde er niet naar te zoeken, want het is overal te vinden, mijlen in 't rond. Men vindt er heele lagen en de rivierbeddingen zijn ware goudplaten. Het is een feit, als een beer een tand verliest, stopt hij het gat met goud.”

Zij geloofden zijn scherts en vroegen hem nieuwsgierig, als hij wist dat er goud was, waarom hij er dan niet naar was gaan graven. Hij legde hun uit waarom hij het goud verfoeide en eindigde zijn uiteenzetting met de leugen

dat er een belooning op zijn hoofd was gesteld van 10.000 gulden voor dengene die hem dood of levend overleverde.

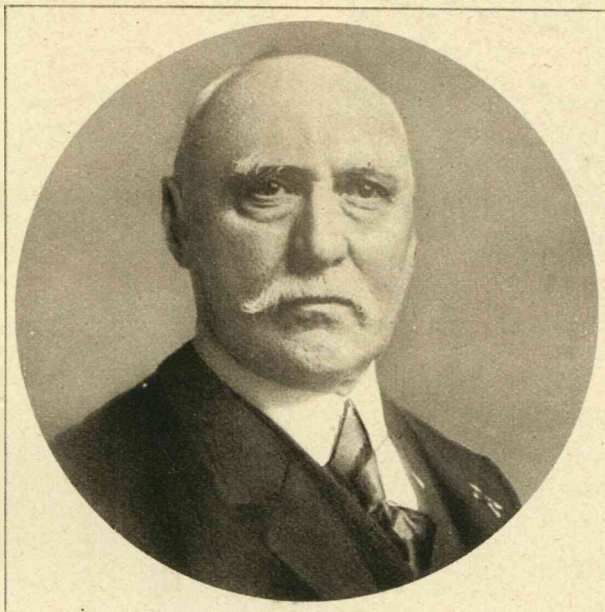
„Daarom leef ik hier, omdat ik hier veilig ben,” ging hij voort, „want als iemand hierheen komt om mij te zoeken, krijgt hij de goudkoorts en vergeet zijn oorspronkelijk voornemen. Doch,” ging hij voort, „jullie verspilt hier je krachten, want je werkt hier hard om je fortuin te maken en als je rijk terug gaat, verspeel je je geld zoo gauw mogelijk, is 't niet?”

De mannen stemden dat geredelijk toe.

„Dan zal ik jullie de rijkste plek van de geheele Sacramento-vallei toonen,” ging hij voort. „Maar, om 's hemelswil, als je teruggaat, drink je niet dronken en verklap mijn geheim, want dan zou het hier voor een eenzaam man als ik onmogelijk worden om hier nog langer te wonen.”

Chalmers nam drie van de mannen mee. Onderweg hield hij even stil om zijn pelsjas en muts te halen. Hij vertelde hun dat hij die dingen had afgelegd, omdat hij bang was, dat ze hem anders op een afstand voor een beer zouden hebben gehouden en hem hebben doodgeschoten.

De plaats die hij den mannen aanwees, deed hen het water van begeerte uit den mond loopen; het goud groeide daar als 't ware den grond uit; het erts was zacht, brak

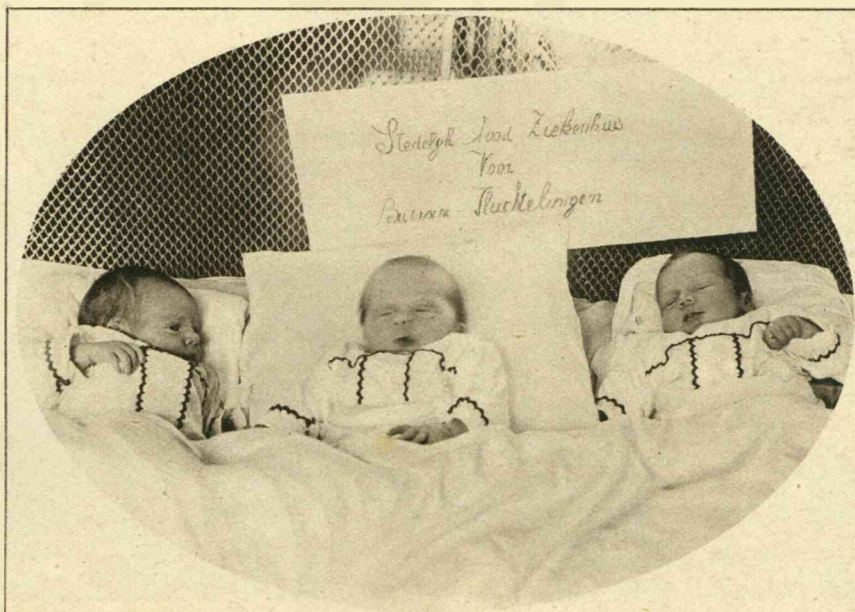
F. J. KLEYN.

Een dezer dagen is te den Haag overleden de Heer F. J. Kleyn, in leven directeur van de Ned. Staatscourant.

S. E. SIDNEY SONNINO.

de nieuwbenoemde minister van Buitenlandsche Zaken in Italië.

DRIE JONGE BELGEN.

Door het Gemeentebestuur van Arnhem was ten behoeve van de Belgische vluchtelingen een hulpziekenhuis ingericht. Daar zagen drie jonge Belgen het eerste levenslicht (foto Schotel).

MR. DR. R. KRANENBURG,

rechter a. d. arrondissements-rechtbank te Utrecht, is benoemd tot hoogleeraar in het staatsrecht, administratief recht en recht-philosophie aan de Universiteit te Amsterdam.

gemakkelijk en behoefde slechts naar de rivier gebracht te worden om te worden gewasschen. Ze zouden gemakkelijk duizend pond per dag kunnen delven. Ze braken dus hun kamp op en begonnen op deze plaats opnieuw hun werkzaamheden.

Terwijl de gouddelvers druk bezig waren hun fortuin te verzamelen, zat Chalmers er naar te kijken en rookte zijn pijp. Na eenige dagen deelde hij mee dat hij op de berenjacht ging, hij verdween alzo en de mannen werkten intusschen hard voort en dachten weinig aan hem, totdat ze tot de ontdekking kwamen dat hun provisie opraaakte en dus noodig in een der naaste steden moest worden aangevuld.

„Een van ons zal naar Cherokee moeten,” zei Thompson. „Nou, wie gaat er heen?”

Niemand was bereid; alle zes mannen hadden dezelfde gedachten en geen al te gunstige meening van elkander. Cherokee lag drie dagreizen verwijderd en beteekende dus een week afwezigheid.

„Als we Chalmers maar konden laten gaan,” opperde Davis; een denkbeeld dat algemeen instemming vond. „Maar de drommel mag weten waar hij zit.”

„Misschien houdt hij zichzelf wel gezelschap in zijn hut,” merkte Gordon op. „Ik zal hem eens gaan opzoeken.”

Gordon vertrok, terwijl de overigen den avond doorbrachten met poker-spelen. Den volgenden morgen bemerkten de mannen met verwondering dat hun metgezel nog niet teruggekeerd was.

„Gek, dat Gordon nog niet terug is,” zei een.

„'t Is vreemd,” stemden de anderen toe. „Maar wellicht heeft hij Chalmers gezelschap gehouden!”

Ze maakten hun eenvoudig morgenmaal gereed, en begonnen juist te eten, toen Chalmers bij hen binnentrad.

„Ik heb wat huiden meegebracht,” zei hij, terwijl hij een bundel op den grond neerwierp.

„Waar is Gordon?” vroeg Davis.

„Gordon?”

„Ja, hij is gisteren naar je woning vertrokken.”

„O! Ik ben in geen week thuis geweest,” zei Chalmers. „misschien wacht hij wel op mij. Waarvoor had hij me noodig?”

„Wel onze levensmiddelen raken op en nu moet er iemand naar Cherokee,” legde Thompson uit. „We dachten dat jij misschien wel voor ons inkoop zou willen doen. Zie je als een van ons gaat, zou dat allicht achterdocht kunnen wekken. En jij bent er bekend.”

„Maar ik doe daar nooit anders als ruilhandel, want ik leef van mijn geweer. Enfin, ik zal gaan! Ik loop echter eerst op huis aan en zal Gordon terugzenden.” En Chalmers vertrok.

„Leuke, gewillige kerel,” zei Davis.

„'n Zonderlinge vent!” bromde Thompson.

Chalmers keerde echter spoedig terug en met slecht nieuws.

„Gordon is verscheurd door een beer,” riep hij den mannen toe.

De goudgravers staakten allen verschrikt hun werk. Aan dit gevaar hadden ze nog nimmer gedacht. Ze kwamen allen haastig aanloopen en gingen met Chalmers mee naar de plaats waar deze den dooden Gordon gevonden had en begroeven daar hetgeen van hun makker was overgebleven.

„Jullie mag wel wat minder zorgeloos zijn,” vermaande Chalmers voor hij naar Cherokee vertrok. „Gaaf vooral niet ongewapend op weg.”

„Dat zal ons weinig baten,” bromde Thompson, „als we geen beter kans hebben dan Gordon.”

Na zes dagen keerde Chalmers met de noodige provisie terug en vertrok daarna onmiddellijk weer naar zijn eigen woning. Drie weken lang bleef hij weg, toen trad hij op een dag de hut der mijnwerkers binnen, juist vijf minuten nadat Thompson deze verlaten had.

„Ik kwam daareven Thompson tegen,” begon hij. „Hij zei hij wilde nog even rondloopen voor hij binnenkwam.” (Wordt vervolgd).

ELLEENDE VAN DEN OORLOG

TWAALF MAAL IN DRIE WEKEN TIJDS GEBOMBARDEERD.

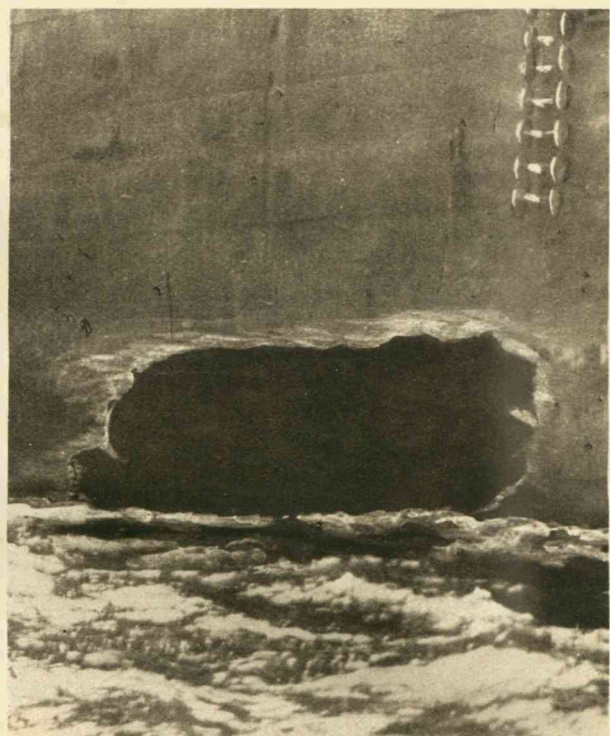
Een der dorpen in het stukje België, dat op het oogenblik nog zoo hardnekkig verdedigd wordt, dat wel het meeste van de gevechten heeft geleden is wel Pervyse in de buurt van Dixmuiden. Twaalf maal heeft het een bombardement moeten doorstaan en er is zoowat geen huis heel gebleven. Midden tusschen de verwoesting trof de fotograaf een piano aan. Zelfs geen treurlied over het verwoeste Belgenland zal hierop wel meer worden gespeeld.

HET KASTEEL VAN PRESIDENT POINCARÉ.
Het prachtige kasteel van Poincaré te Sampigny heeft ook ontzettend te lijden gehad van de gevechten die er in den omtrek gevoerd zijn.

DE „EMDEN" GEZONKEN
De Duitsche kruiser „Emden", die de laatste 3 maanden zooveel schade heeft berokkend aan de Britsche scheepvaart, is door den Australischen kruiser „Sydney" tot zinken gebracht. In vorige nummers hebben wij een overzicht gegeven van de verrichtingen van de „Emden", alsmede een foto van het schip, hierboven geven wij een portret van den kapitein von Muller, die naar de berichten luiden, gered is.

DE UITWERKING VAN EEN TORPEDO.
Wanneer men bovenstaand gat, door een torpedo in een schip gemaakt, beziet, dan begrijpt men eerst recht het verschrikkelijke van zulk een werktuig en baart het geen verwondering meer, dat de schepen zoo spoedig naar de diepte gaan.

BEELDEN UIT EIGEN LAND

**DE NIEUWE VICE-PRESIDENT
VAN DEN RAAD VAN STATE**

MR. DR. W. F. VAN LEEUWEN
oud-Burgemeester van Amsterdam en
Commissaris der Koningin in de provincie
Noord-Holland.

GEDWONGEN BROODVERKOOP.
De politie te Leeuwarden verkoopt een partij brood, waarop zij, als niet volgens de voorschriften samengesteld, beslag heeft doen leggen.

**MENGELBERG WEER
HERSTELD**

Het is ons aangenaam hier het portret van den beroemden dirigent, direct na zijn herstel genomen, onzen lezers voor te leggen.